

P L S K I
FADN

SYSTEM ZBIERANIA I WYKORZYSTYWANIA
DANYCH RACHUNKOWYCH Z GOSPODARSTW ROLNYCH

Wyniki Standardowe 2013 uzyskane przez gospodarstwa rolne osób prawnych uczestniczących w Polskim FADN

Część II. Analiza Wyników Standardowych

WARSZAWA 2015

Wyniki Standardowe 2013 uzyskane przez gospodarstwa rolne osób prawnych uczestniczących w Polskim FADN

Część II. Analiza Wyników Standardowych

OPRACOWAŁ ZESPÓŁ:

mgr Piotr Czarnota
mgr Elżbieta Olewnik

Warszawa 2015

Redakcja techniczna
Grażyna Nachtman
Rafał Tarasiuk

Projekt okładki
Dział Wydawnictw

ISBN 978-83-7658-557-4

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
- Państwowy Instytut Badawczy
Zakład Rachunkowości Rolnej
00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20
Tel.: +48 (22) 505 45 70
Tel./faks: +48 (22) 826 93 22
E-mail: portal@fadn.pl
Internet: www.fadn.pl; www.polskifadn.eu

Spis treści

Uwagi wstępne	7
1. Analiza rozkładów liczebności gospodarstw rolnych w regionach FADN i w polu obserwacji Polskiego FADN	8
1.1. Pole obserwacji Polskiego FADN	8
2. Analiza Wyników Standardowych	10
2.1. Wyniki Standardowe według typów rolniczych.....	10
2.1.1. Potencjał produkcyjny gospodarstw rolnych według typów rolniczych	10
2.1.2. Wyniki działalności gospodarstw rolnych według typów rolniczych	13
2.2. Wyniki Standardowe według klas wielkości ekonomicznej	33
2.2.1. Potencjał produkcyjny gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej	33
2.2.2. Wyniki działalności gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej	36
Wnioski	56

Spis wykresów

Wykres 1.1-1	Rozkład liczebności gospodarstw rolnych z osobowością prawną według typów rolniczych oraz klas wielkości ekonomicznej w polu obserwacji Polskiego FADN	9
Wykres 2.1-1	Zasoby ziemi w gospodarstwach rolnych z pola obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych	10
Wykres 2.1-2	Pogłowie zwierząt w polu obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych (w jednostkach przeliczeniowych LU)	11
Wykres 2.1-3	Nakłady pracy w polu obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych (w osobach przeliczeniowych - AWU)	12
Wykres 2.1-4	Wartość Standardowej Produkcji dla pola obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych	12
Wykres 2.1-5	Wielkość nakładów pracy w przeliczeniu na gospodarstwo według typów rolniczych	13
Wykres 2.1-6	Udział dzierzawionych użytków rolnych w całkowitej powierzchni użytków rolnych gospodarstwa według typów rolniczych	14
Wykres 2.1-7	Produkcja na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	15
Wykres 2.1-8	Struktura produkcji ogółem według typów rolniczych	16
Wykres 2.1-9	Udział zużycia wewnętrznego w produkcji ogółem według typów rolniczych	17
Wykres 2.1-10	Produkcja zwierzęca na 1 LU według typów rolniczych	17
Wykres 2.1-11	Koszty produkcji na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	18
Wykres 2.1-12	Struktura kosztów ogółem według typów rolniczych	19
Wykres 2.1-13	Koszt wytworzenia 1 zł produkcji ogółem według typów rolniczych	19
Wykres 2.1-14	Relacja kosztów bezpośrednich do produkcji ogółem według typów rolniczych	20
Wykres 2.1-15	Struktura kosztów bezpośrednich według typów rolniczych	21
Wykres 2.1-16	Koszty nasion, środków ochrony roślin i nawożenia na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	22
Wykres 2.1-17	Koszty energii elektrycznej i paliw na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	22
Wykres 2.1-18	Udział amortyzacji w wartości dodanej brutto według typów rolniczych	23
Wykres 2.1-19	Udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto według typów rolniczych	24
Wykres 2.1-20	Koszty bezpośrednie produkcji roślinnej na 1 ha według typów rolniczych	24
Wykres 2.1-21	Koszty bezpośrednie produkcji zwierzęcej na 1 LU według typów rolniczych	25
Wykres 2.1-22	Wartość dodana netto na osobę pełnozatrudnioną w porównaniu z przeciętnym rocznym wynagrodzeniem netto w gospodarce narodowej według typów rolniczych	26
Wykres 2.1-23	Relacja dopłat do działalności operacyjnej do dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego według typów rolniczych	27
Wykres 2.1-24	Wartość dodana netto na 1 ha powierzchni użytków rolnych według typów rolniczych	28
Wykres 2.1-25	Dochód netto z gospodarstwa rolnego na 1 ha powierzchni własnych użytków rolnych według typów rolniczych	28
Wykres 2.1-26	Struktura aktywów w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	29
Wykres 2.1-27	Struktura aktywów trwałych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	30
Wykres 2.1-28	Struktura aktywów obrotowych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	30
Wykres 2.1-29	Struktura pasywów w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	31
Wykres 2.1-30	Relacja przepływów pieniężnych (2) do aktywów ogółem według typów rolniczych	32
Wykres 2.2-1	Zasoby ziemi w gospodarstwach rolnych z pola obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej	33
Wykres 2.2-2	Pogłowie zwierząt w polu obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej (w jednostkach przeliczeniowych LU)	34
Wykres 2.2-3	Nakłady pracy w polu obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej (w osobach przeliczeniowych AWU)	35
Wykres 2.2-4	Wartość Standardowej Produkcji dla pola obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej	35
Wykres 2.2-5	Wielkość nakładów pracy w przeliczeniu na gospodarstwo według klas wielkości ekonomicznej	36
Wykres 2.2-6	Udział dzierzawionych użytków rolnych w całkowitej powierzchni użytków rolnych gospodarstwa według klas wielkości ekonomicznej	37

Wykres 2.2-7	Produkcja na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	38
Wykres 2.2-8	Struktura produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	39
Wykres 2.2-9	Udział zużycia wewnętrznego w produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	40
Wykres 2.2-10	Produkcja zwierzęca na 1 LU według klas wielkości ekonomicznej.....	40
Wykres 2.2-11	Koszty produkcji na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	41
Wykres 2.2-12	Struktura kosztów ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	42
Wykres 2.2-13	Koszt wytworzenia 1 zł produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	43
Wykres 2.2-14	Relacja kosztów bezpośrednich do produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	43
Wykres 2.2-15	Struktura kosztów bezpośrednich według klas wielkości ekonomicznej.....	44
Wykres 2.2-16	Koszty nasion, środków ochrony roślin i nawożenia na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	45
Wykres 2.2-17	Koszty energii elektrycznej i paliw na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	46
Wykres 2.2-18	Udział amortyzacji w wartości dodanej brutto według klas wielkości ekonomicznej.....	46
Wykres 2.2-19	Udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto według klas wielkości ekonomicznej.....	47
Wykres 2.2-20	Koszty bezpośrednie produkcji roślinnej na 1 ha według klas wielkości ekonomicznej.....	48
Wykres 2.2-21	Koszty bezpośrednie produkcji zwierzęcej na 1 LU według klas wielkości ekonomicznej.....	48
Wykres 2.2-22	Wartość dodana netto na osobę pełnozatrudnioną w porównaniu z przeciętnym rocznym wynagrodzeniem netto w gospodarce narodowej według klas wielkości ekonomicznej.....	49
Wykres 2.2-23	Relacja dopłat do działalności operacyjnej do dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego według klas wielkości ekonomicznej.....	50
Wykres 2.2-24	Wartość dodana netto na 1 ha powierzchni użytków rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	50
Wykres 2.2-25	Dochód netto z gospodarstwa rolnego na 1 ha powierzchni własnych użytków rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	51
Wykres 2.2-26	Struktura aktywów w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	52
Wykres 2.2-27	Struktura aktywów trwałych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	53
Wykres 2.2-28	Struktura aktywów obrotowych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	54
Wykres 2.2-29	Struktura pasywów w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	55
Wykres 2.2-30	Relacja przepływów pieniężnych (2) do aktywów ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	55

Wykaz skrótów

AWU	- jednostka przeliczeniowa pracy (ang. Annual Work Unit).
CAP	- Wspólna Polityka Rolna (ang. Common Agricultural Policy).
COP	- gospodarstwa specjalizujące się w produkcji zbóż, roślin oleistych i białkowych (ang. specialist cereals, oilseed and protein crops).
DG-AGRI	- Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich (ang. Directorate-General for Agriculture and Rural Development).
EC	- Komisja Europejska (ang. European Commission).
ESU	- europejska jednostka wielkości (ang. European Size Unit).
EU	- Unia Europejska (ang. European Union).
EUR	- oznaczenie jednostki monetarnej o nazwie „euro”.
euro	- jednostka monetarna, obowiązująca w większości państw członkowskich Unii Europejskiej.
EUROSTAT	- Europejski Urząd Statystyczny.
FADN	- Sieć Danych Rachunkowych Gospodarstw Rolnych (ang. Farm Accountancy Data Network).
FWU	- jednostka przeliczeniowa pracy członków rodziny (ang. Family Work Unit).
GUS	- Główny Urząd Statystyczny.
IERiGŻ-PIB	- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy.
KE	- Komisja Europejska.
LFA	- obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania – ONW (ang. Less Favoured Areas).
LU	- jednostka przeliczeniowa zwierząt (ang. Livestock Unit).
OGA	- działalność gospodarcza inna niż rolnicza bezpośrednio związana z gospodarstwem (ang. Other Gainful Activities).
Polski FADN	- System Zbierania i Wykorzystywania Danych Rachunkowych z Gospodarstw Rolnych.
SGM	- Standardowa Nadwyżka Bezpośrednia (ang. Standard Gross Margin).
SO	- Standardowa Produkcja (ang. Standard Output).
UAA	- ziemia użytkowana dla celów rolniczych = użytki rolne (ang. Utilized Agricultural Area).
UR	- użytki rolne.
WTGR	- Wspólnotowa Typologia Gospodarstw Rolnych.
ZRR	- Zakład Rachunkowości Rolnej.

Uwagi wstępne

Publikacja jest drugą częścią Wyników Standardowych¹.

Przedmiotem opracowania jest analiza wybranych rezultatów działalności uzyskanych przez gospodarstwa rolne z osobowością prawną, które uczestniczyły w 2013 w badaniach ankietowych prowadzonych w ramach systemu zbierania i wykorzystywania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych (Polski FADN).

Podstawowym celem analizy jest ocena podstawowych czynników kształtujących dochody gospodarstw rolnych z osobowością prawną znajdujących się w polu obserwacji Polskiego FADN w 2013 r.

Gospodarstwa będące przedmiotem analizy pogrupowano według dwóch kryteriów: typu rolniczego i wielkości ekonomicznej. Wielkość ekonomiczna gospodarstw z osobowością prawną, dla których wyliczono wyniki, została ustalona na podstawie danych rachunkowych i parametrów SO „2007”.

Ze względu na niewielką liczebność zbioru gospodarstw z osobowością prawną (205 gospodarstw), która nie zapewniała wymaganej liczby gospodarstw do prezentowania wyników, na użytek niniejszej analizy zmodyfikowano grupowanie według typów rolniczych. Zamiast klasyfikacji TF8 wydzielono 3 grupy: gospodarstwa polowe (typ 1), gospodarstwa z produkcją zwierzęcą (typy 5, 6 i 7) oraz gospodarstwa z produkcją mieszaną (typ 8).

Specyfika gospodarstw z osobowością prawną wynikająca z faktu, że pod względem wielkości ekonomicznej są to gospodarstwa najczęściej bardzo duże, wymusiła również zmianę grupowania tych gospodarstw według klas wielkości ekonomicznej. Gospodarstwa z osobowością prawną na użytek niniejszej analizy pogrupowane zostały według 5 klas wielkości ekonomicznej: od 4 do 100 tys. euro SO, od 100 do 250 tys. euro SO, od 250 do 500 tys. euro SO, od 500 do 1 000 tys. euro SO oraz powyżej 1 000 tys. euro SO.

W analizie wykorzystano wybrane zmienne charakteryzujące populację, zasoby produkcyjne gospodarstw, produkcję i koszty, dopłaty do działalności operacyjnej oraz nadwyżki ekonomiczne.

Używane w niniejszym opracowaniu pojęcie „gospodarstwo” jest równoznaczne z pojęciem „gospodarstwo z osobowością prawną”.

¹Czarnota P., Olewnik E.: Wyniki Standardowe 2013 uzyskane przez gospodarstwa rolne osób prawnych uczestniczących w Polskim FADN. Część I. Wyniki Standardowe, IERIGŻ-PIB, Warszawa 2015.

1. Analiza rozkładów liczebności gospodarstw rolnych w regionach FADN i w polu obserwacji Polskiego FADN

Bieżący rozdział zawiera analizę rozkładu gospodarstw z osobowością prawną znajdujących się w polu obserwacji gospodarstw z osobowością prawną Polskiego FADN według tych samych dwóch klasyfikacji zdefiniowanych Wspólnotową Typologią Gospodarstw Rolnych²: wielkości ekonomicznej³ i typu rolniczego, które wykorzystywane są w ustaleniu Planu Wyboru.

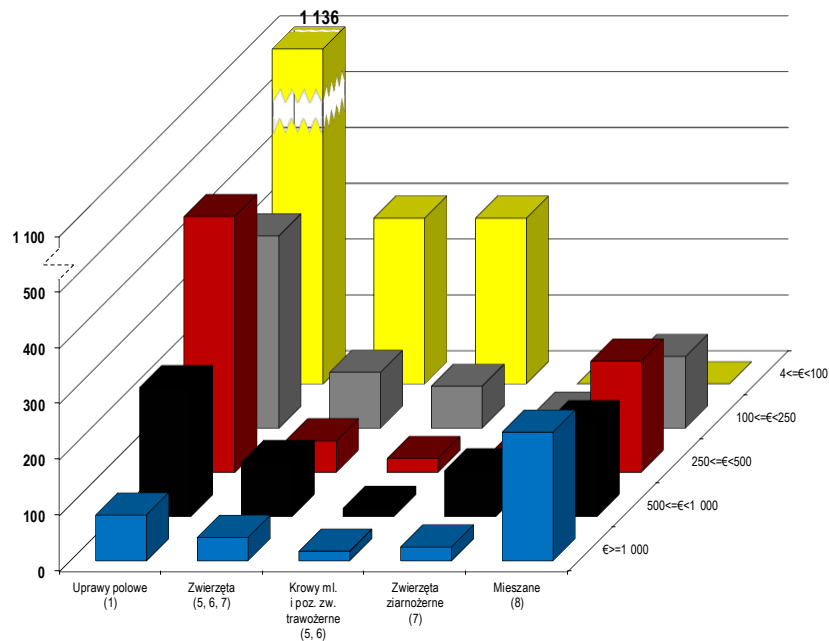
1.1. Pole obserwacji Polskiego FADN

W 2013 w Polsce zarejestrowanych było 3 570 gospodarstw rolnych posiadających osobowość prawną. Zdecydowaną większość tej populacji gospodarstw stanowiły jednostki wyspecjalizowane w uprawach polowych (63%). Gospodarstwa o mieszanej produkcji roślinnej i zwierzęcej stanowiły 20%, a udział gospodarstw wyspecjalizowanych w produkcji mleka i zwierząt ziarnożernych (trzoda chlewna i drób) wynosił odpowiednio 12% i 5%. Analizując rozkład według potencjału ekonomicznego, największy udział stanowiły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 4 do 100 tys. euro SO (40%). Udział pozostałych grup gospodarstw był podobny, a gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1000 tys. euro SO było w populacji 10% (patrz: Wykres 1.1-1).

² Commission Regulation (EC) 1242/2008: of 8 December 2008 establishing a Community typology for agricultural holdings oraz Commission Regulation (EC) 867/2009: of 21 September 2009 amending and correcting Regulation (EC) Nr 1242/2008 establishing a Community typology for agricultural holdings.

³ Uwaga: W tekście opracowania rozmiary wielkości ekonomicznej wyrażane są w euro, natomiast dla uproszczenia zapisu na wszystkich wykresach rozmiary prezentowane są w tysiącach euro.

Wykres 1.1-1 Rozkład liczebności gospodarstw rolnych z osobowością prawną według typów rolniczych oraz klas wielkości ekonomicznej w polu obserwacji Polskiego FADN

2. Analiza Wyników Standardowych

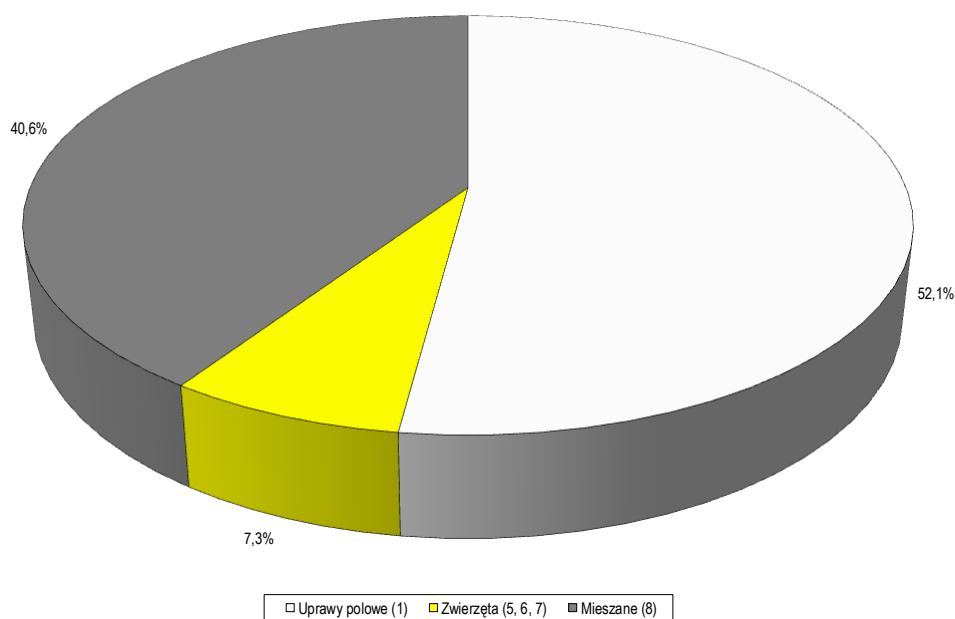
Analizę wyników Standardowych podzielono na dwie części: w pierwszej zaprezentowano strukturę zasobów ziemi, wielkość pogłównia zwierząt, nakłady pracy oraz wartość Standardowej Produkcji, natomiast w drugiej przeanalizowano wybrane parametry wynikowe. Analizę wykonano dla grup gospodarstw wyróżnionych według typów rolniczych oraz klas wielkości ekonomicznej.

2.1. Wyniki Standardowe według typów rolniczych

2.1.1. Potencjał produkcyjny gospodarstw rolnych według typów rolniczych

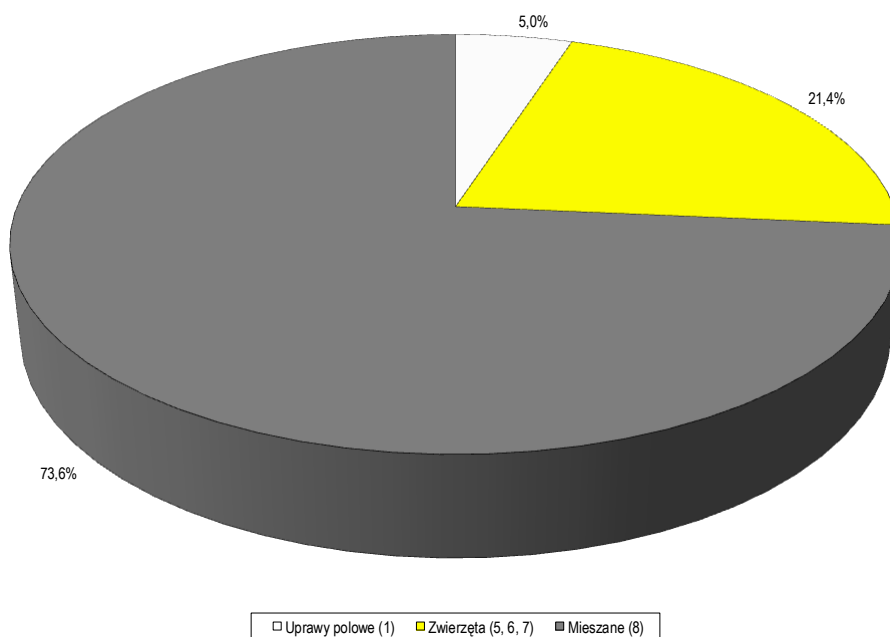
Analizując zasoby ziemi w gospodarstwach rolnych posiadających osobowość prawną można zauważyć, że ponad 52% powierzchni UR znajdowało się w użytkowaniu gospodarstw nastawionych na uprawy polowe, co z kolei wiąże się z liczebnością tych gospodarstw oraz z charakterem prowadzonej produkcji. Duży udział UR znajduje się także w użytkowaniu gospodarstw mieszanych (ponad 40%), a w dyspozycji gospodarstw z produkcją zwierzęcą znajduje się zaledwie nieco ponad 7% UR (patrz: Wykres 2.1-1).

Wykres 2.1-1 Zasoby ziemi w gospodarstwach rolnych z pola obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych

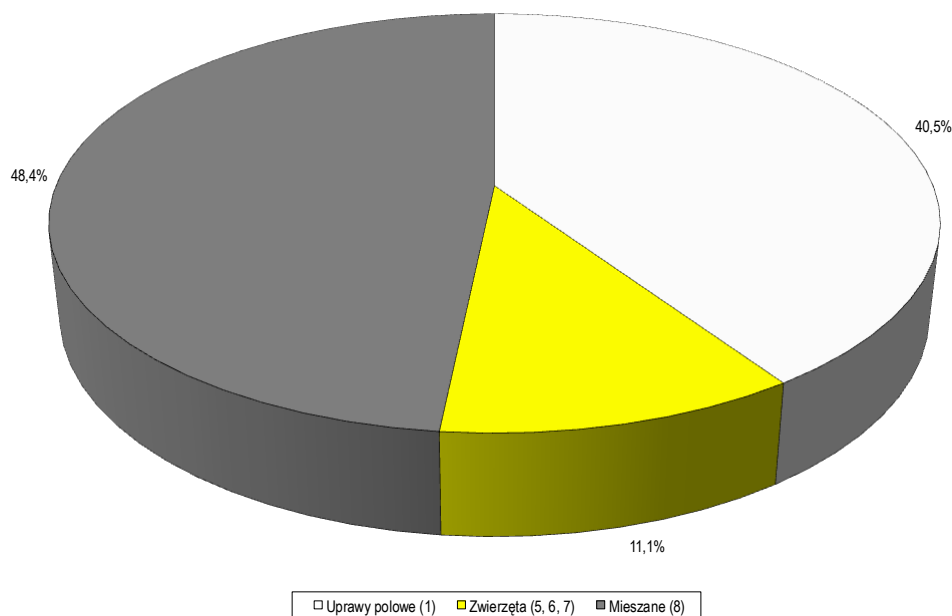
W gospodarstwach mieszanych znajdowało się prawie 74% pogłowia zwierząt (patrz: Wykres 2.1-2), mimo, że liczba tych gospodarstw była tylko nieznacznie większa od liczby gospodarstw wyspecjalizowanych w produkcji zwierzęcej. Jednak w grupie gospodarstw mieszanych w przewadze były gospodarstwa duże i bardzo duże, co wobec średnio-dużych gospodarstw zwierzęcych przekłada się na ponad 3-krotnie wyższy udział w pogłowie zwierząt.

Wykres 2.1-2 Pogłowia zwierząt w polu obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych (w jednostkach przeliczeniowych LU)

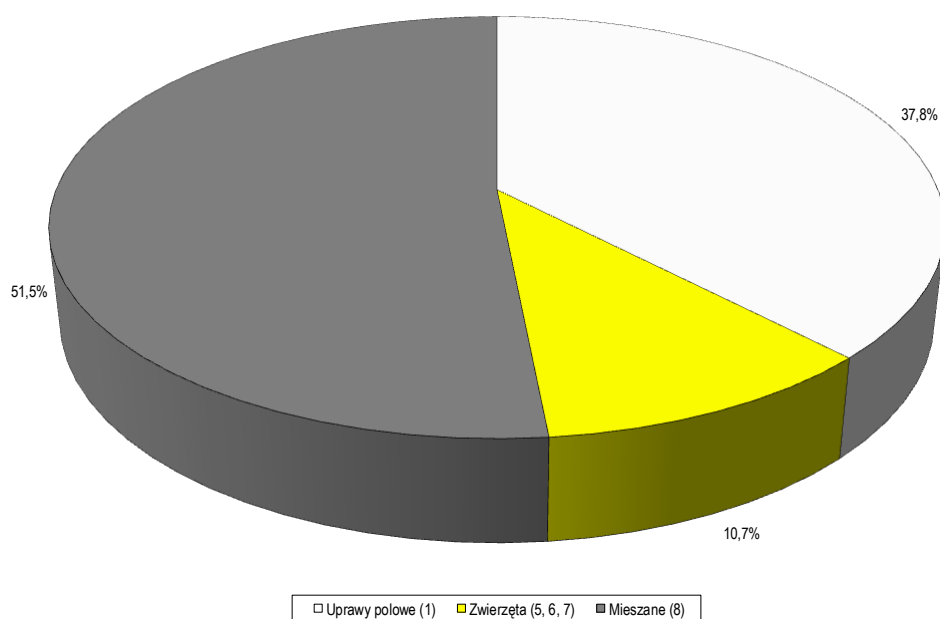
Gospodarstwa mieszane angażowały ponad 48% nakładów pracy ogółem wyrażonych liczbą osób pełnozatrudnionych (AWU). W gospodarstwach nastawionych na uprawy polowe znajdowało się około 40% AWU, a w gospodarstwach z produkcją zwierzęcą około 11% (patrz: Wykres 2.1-3).

Wykres 2.1-3 Nakłady pracy w polu obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych (w osobach przeliczeniowych - AWU)

Mimo, że gospodarstwa mieszane stanowiły zaledwie 20% ogółu populacji gospodarstw osób prawnych, skupionych w nich było ponad 51% wartości wytworzonej Standardowej Produkcji. Udział gospodarstw specjalizujących się w uprawach polowych w wartości wytworzonej Standardowej Produkcji wynosił prawie 38%, a w gospodarstwach zwierzęcych blisko 11% (patrz: Wykres 2.1-4).

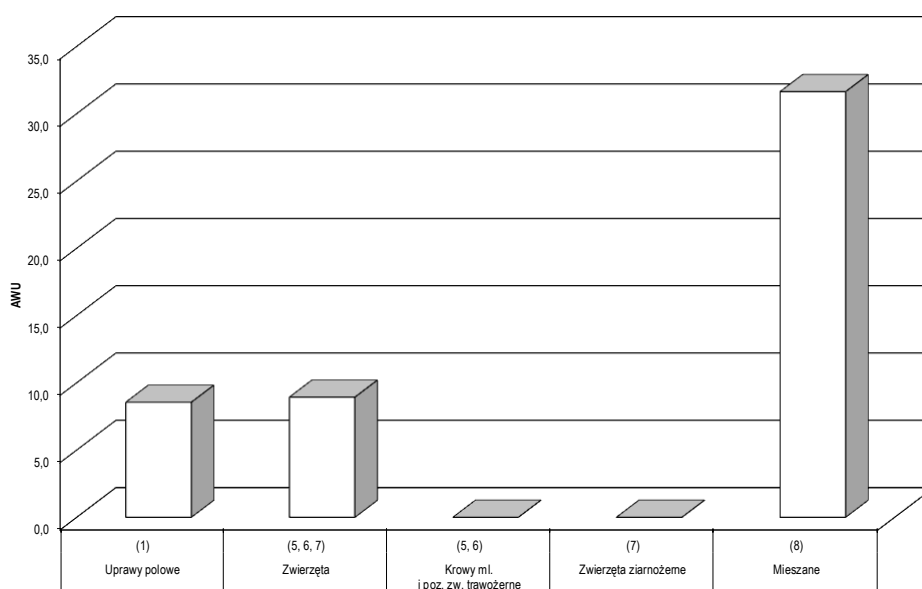
Wykres 2.1-4 Wartość Standardowej Produkcji dla pola obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych

2.1.2. Wyniki działalności gospodarstw rolnych według typów rolniczych

Specyfika gospodarstw z osobowością prawną polega między innymi na tym, że są to najczęściej wielkoobszarowe gospodarstwa spółdzielcze lub spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o dużej skali produkcji realizowanej w oparciu o pracę najemną. Z tego względu gospodarstwa te charakteryzują się całkowitym brakiem nakładów pracy własnej i wysokimi nakładami pracy najemnej. Największymi nakładami pracy wyrażonymi liczbą osób pełnozatrudnionych w 2013 roku charakteryzowały się gospodarstwa specjalizujące się w mieszanej produkcji roślinnej i zwierzęcej (32 AWU). W gospodarstwach nastawionych na chów zwierząt oraz na uprawy polowe nakłady pracy były podobne i wynosiły około 9 AWU (patrz: Wykres 2.1-5).

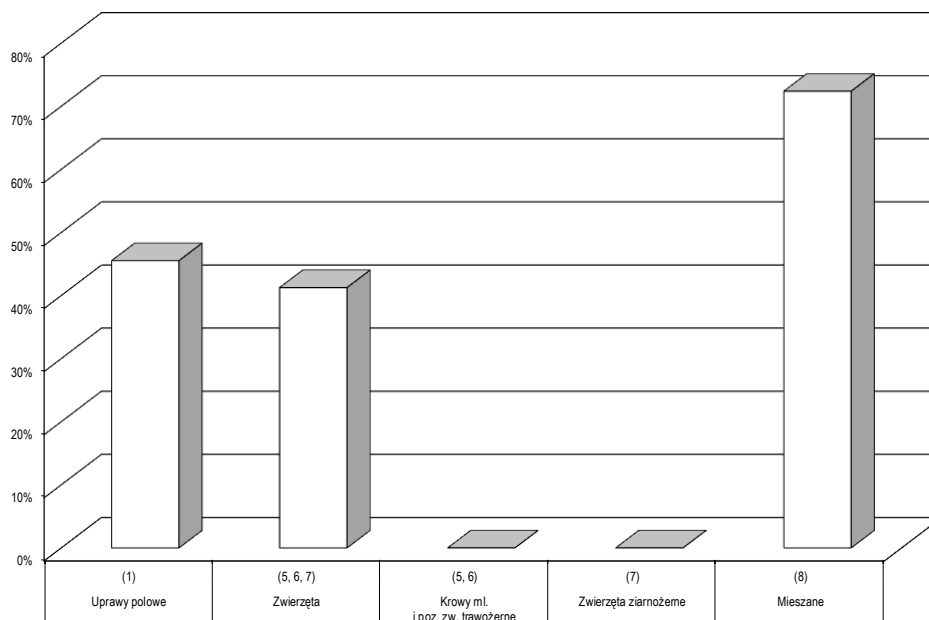
Wykres 2.1-5 Wielkość nakładów pracy w przeliczeniu na gospodarstwo według typów rolniczych

Cechą charakterystyczną gospodarstw z osobowością prawną jest wysoki udział użytków rolnych dodzierżawionych w powierzchni ziemi użytkowanej rolniczo. W 2013 r. najniższym, blisko 40% udziałem ziemi dodzierżawionej w użytkach rolnych, charakteryzowały się gospodarstwa specjalizujące się w produkcji zwierzęcej (patrz: Wykres 2.1-6), natomiast najwyższym gospodarstwa z produkcją mieszaną (ponad 70%). Tak duże różnice w wykorzystaniu ziemi obcej między tymi grupami wynikają z faktu, że wśród gospodarstw nastawionych na produkcję zwierzęcą znajdują się gospodarstwa z chowem zwierząt ziarnożernych, które w ogóle nie posiadają użytków rolnych. Między innymi znalazły się tu duże ферmy drobiarskie lub chlewnie trzody chlewnej, które prowadzą produkcję w oparciu o przemysłowe pasze treściwe. Z kolei w grupie gospodarstw o mieszanym typie produkcji znajdują się gospodarstwa, które obok produkcji polowej zajmują się także chowem

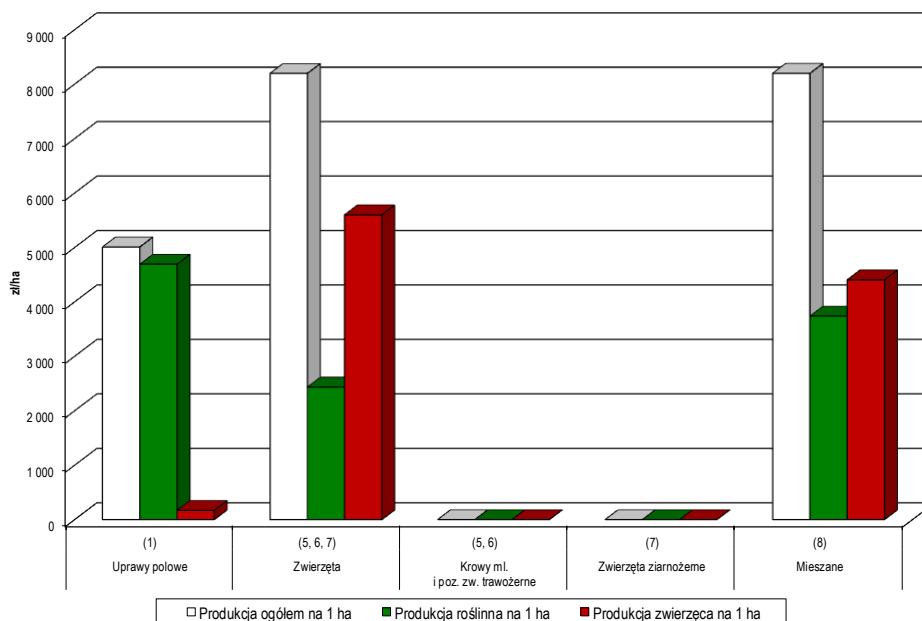
zwierząt w oparciu o własne pasze objętościowe. Stąd potrzebują powierzchni paszowych (użytków zielonych) o powierzchni adekwatnej do skali prowadzonej produkcji.

Wykres 2.1-6 Udział dodzierżawionych użytków rolnych w całkowitej powierzchni użytków rolnych gospodarstwa według typów rolniczych

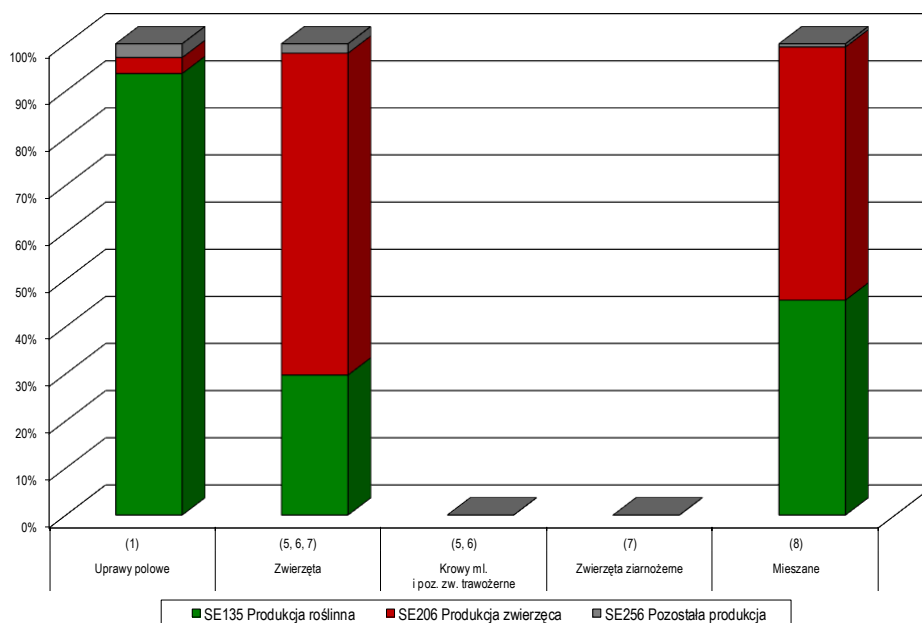
W 2013 r. gospodarstwa wyspecjalizowane w produkcji zwierzęcej oraz gospodarstwa mieszane uzyskały zbliżoną wartość produktywności ziemi mierzoną wartością produkcji ogółem na 1 ha UR. W gospodarstwach tych wartość tego wskaźnika wynosiła około 8 tys. zł/ha. Inna była struktura produkcji w tych gospodarstwach. W grupie gospodarstw mieszanych wartości produkcji zwierzęcej i roślinnej były na zbliżonym poziomie (po około 4 tys. zł/ha), podczas gdy w grupie gospodarstw nastawionych na produkcję zwierzęcą wartość produkcji zwierzęcej w przeliczeniu na 1 ha powierzchni UR była ponad 2-krotnie wyższa niż wartość produkcji roślinnej na 1 ha. Najmniej pod tym względem produktywne były gospodarstwa nastawione na uprawy polowe. Wartość produkcji na ha w tych gospodarstwach wynosiła niecałe 5 tys. zł i niemal w całości stanowiła ją produkcja roślinna (patrz: Wykres 2.1-7).

Wykres 2.1-7 Produkcja na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

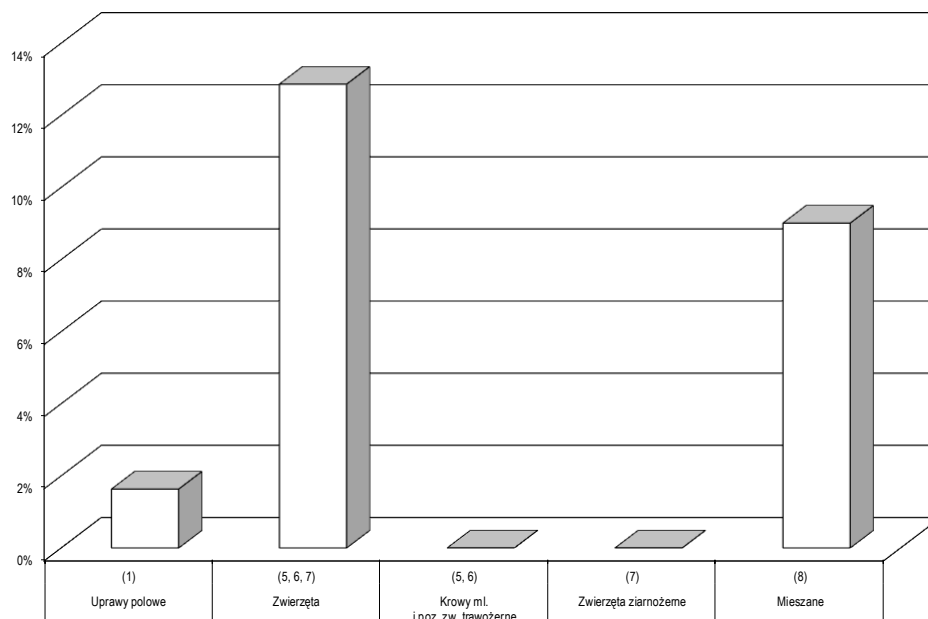

Wykres 2.1-8 oddaje specyfikę produkcji w różnych typach gospodarstw. Zgodnie z oczekiwaniami, w gospodarstwach nastawionych na uprawy polowe zdecydowanie dominowała produkcja roślinna. W gospodarstwach z typem produkcji mieszanej udział produkcji zwierzęcej był wyższy niż udział produkcji roślinnej i wynosił odpowiednio: 54 % oraz 46%. Interesujące jest to, że w grupach gospodarstw ukierunkowanych na produkcję zwierzęcą, udział wartości produkcji roślinnej w wartości produkcji ogółem był stosunkowo wysoki i wynosił ponad 29%. We wszystkich gospodarstwach z osobowością prawną zaznaczył się niewielki udział produkcji pozostałej w strukturze produkcji ogółem i wynosił od niespełna 1% w gospodarstwach mieszanych do 3% w gospodarstwach z uprawami polowymi.

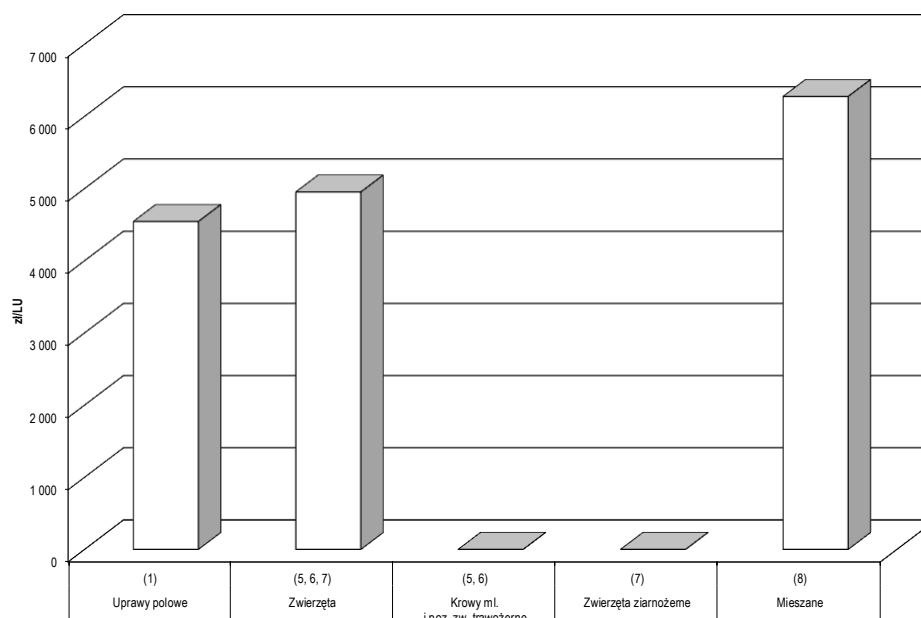
Wykres 2.1-8 Struktura produkcji ogółem według typów rolniczych

Gospodarstwa z osobowością prawną charakteryzują się niskim zużyciem wewnętrznym. W 2013 r. gospodarstwa specjalizujące się w uprawach polowych zużyły w procesie produkcji około 1,6% wartości produkcji ogółem. Niski udział zużycia wewnętrznego w wartości produkcji może dowodzić temu, że tylko nieliczne gospodarstwa z osobowością prawną i w ograniczonym zakresie zużywały własny materiał siewny, a w większości bazowały na materiale siewnym pochodzącym z zakupu. Zużycie wewnętrzne w gospodarstwach z produkcją zwierzęcą wynosiło prawie 13%, a w gospodarstwach mieszanych 9%. W gospodarstwach tych część wytworzonej produkcji zużywana była jako pasza dla zwierząt (patrz: Wykres 2.1-9).

Wykres 2.1-9 **Udział zużycia wewnętrznego w produkcji ogółem według typów rolniczych**

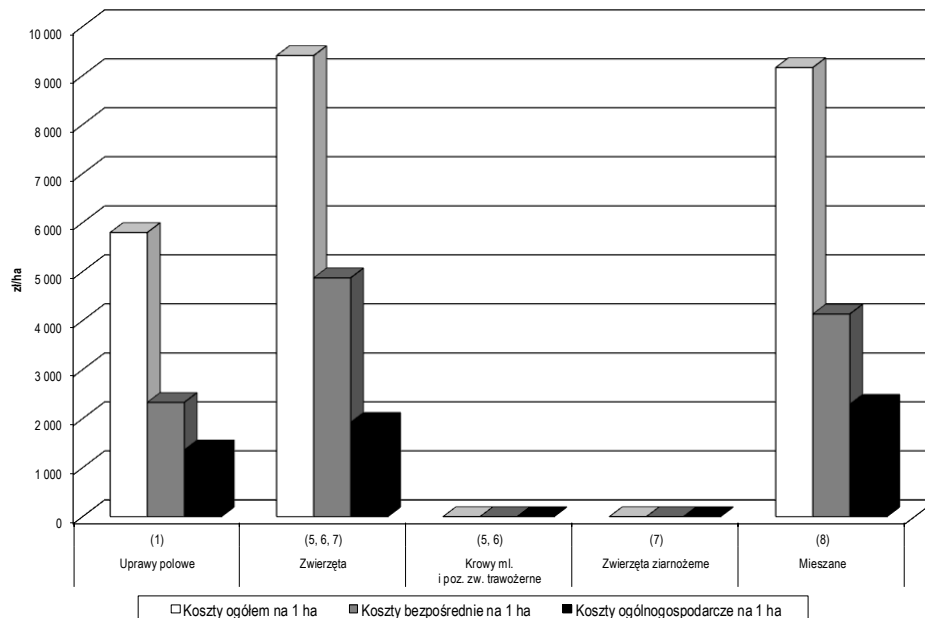
Gospodarstwa specjalizujące się w produkcji zwierzęcej (typy 5, 6 i 7) osiągnęły wartość produkcji zwierzęcej w przeliczeniu na jednostkę przeliczeniową zwierząt (LU) wynoszącą 4 951 zł/LU. Bardziej efektywne w produkcji zwierzęcej w 2013 były gospodarstwa o mieszanej produkcji, w przypadku których wartość tego wskaźnika wyniosła 6 275 zł (Wykres 2.1-10).

Wykres 2.1-10 **Produkcja zwierzęca na 1 LU według typów rolniczych**

Intensywność produkcji mierzona wartością kosztów w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych koresponduje z produktywnością ziemi (patrz: Wykres 2.1-7 oraz Wykres 2.1-11). Poziom kosztów produkcji w gospodarstwach wyspecjalizowanych w produkcji zwierzęcej oraz

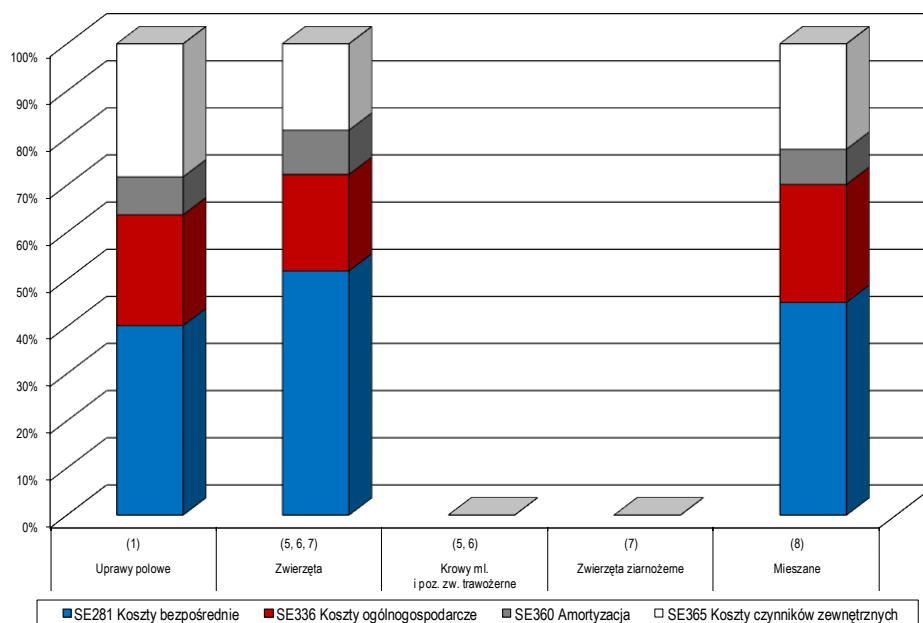
w gospodarstwach mieszanych był na bardzo zbliżonym poziomie, przy czym ta pierwsza grupa gospodarstw poniosła o prawie 740 zł wyższe koszty bezpośrednie na 1 ha UR.

Wykres 2.1-11 Koszty produkcji na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

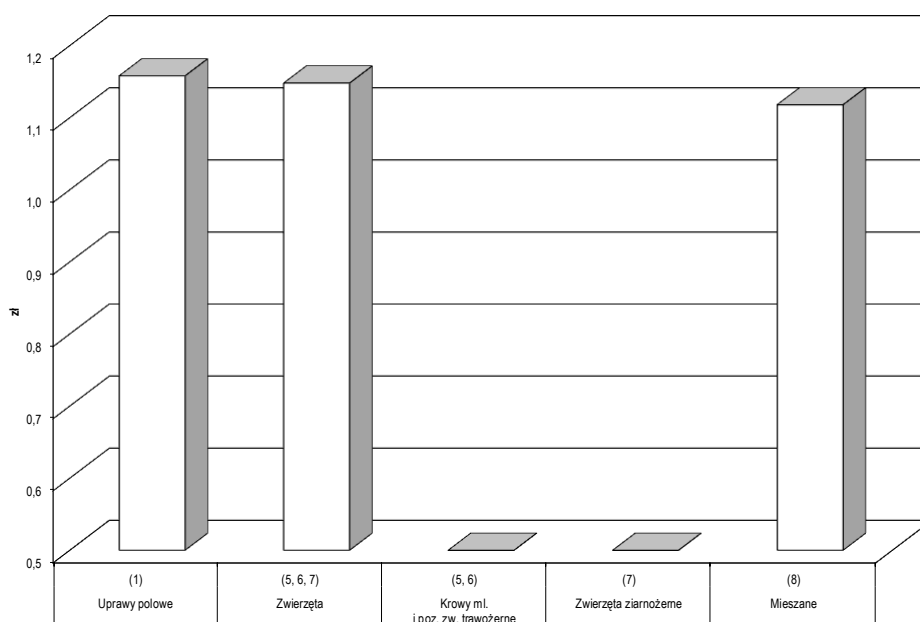
W 2013 roku gospodarstwa wyspecjalizowane w uprawach polowych oraz w gospodarstwa mieszane charakteryzowały się podobną i typową dla tych grup strukturą kosztów produkcji (koszty bezpośrednie 40-45%, koszty ogólnogospodarcze około 25%, amortyzacja około 7%, koszty czynników zewnętrznych około 22-28%). W gospodarstwach wyspecjalizowanych w produkcji zwierzęcej można dostrzec zdecydowaną przewagę kosztów bezpośrednich (52%), przy istotnie niższym niż w pozostałych grupach gospodarstw udziale kosztów czynników zewnętrznych (18%) oraz kosztów ogólnogospodarczych (20%) (patrz: Wykres 2.1-12).

Wykres 2.1-12 Struktura kosztów ogółem według typów rolniczych

Poniżej przedstawiono relację kosztów produkcji ogółem do wartości produkcji ogółem określaną jako efektywność produkcji (bez dopłat) (patrz: Wykres 2.1-13). Wszystkie analizowane grupy gospodarstw uzyskały niekorzystną relację produkcyjno-kosztową i różnice między nimi były nieznaczne. Najniższą efektywność produkcji (bez dopłat) uzyskały gospodarstwa wyspecjalizowane w uprawach polowych, w których wytworzenie 1 zł produkcji wymagało poniesienia 1,16 zł kosztów oraz gospodarstwa nastawione na chów zwierząt (1,15 zł).

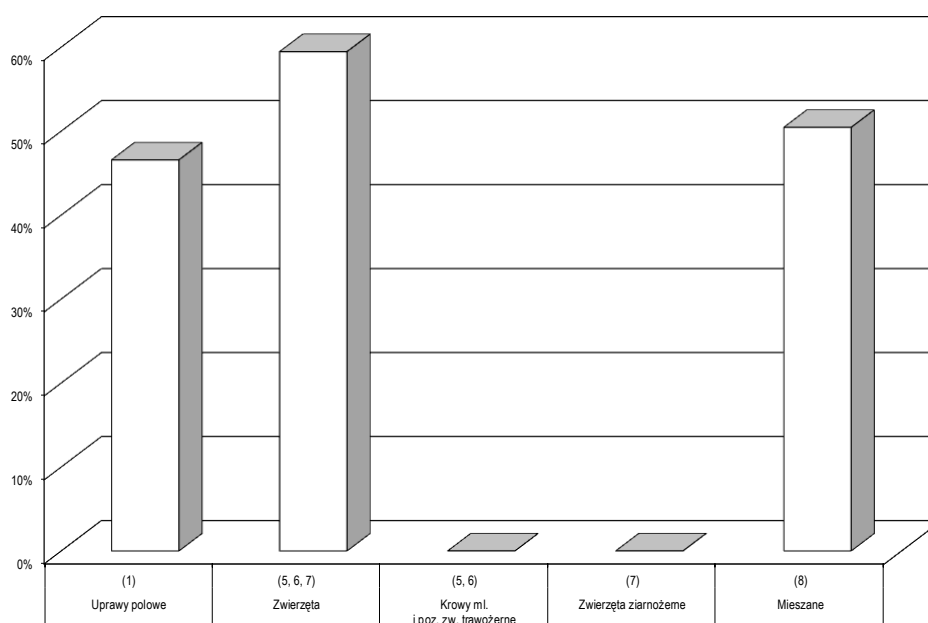
Wykres 2.1-13 Koszt wytworzenia 1 zł produkcji ogółem według typów rolniczych

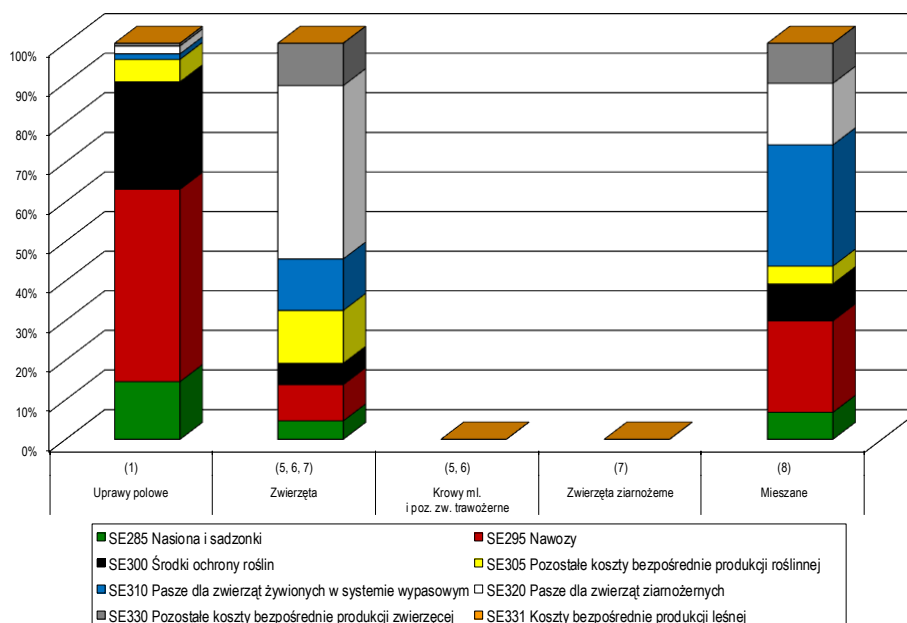

W 2013 r. w gospodarstwach specjalizujących się w chowie zwierząt (typy 5, 6 i 7) koszty bezpośrednie stanowiły 59% wartości produkcji ogółem i był to najwyższy poziom spośród analizowanych typów. W pozostałych dwóch typach rolniczych, tzn. w typie uprawy polowe oraz w gospodarstwach mieszanych relacja tych kosztów do produkcji była na zbliżonym poziomie i wynosiła odpowiednio 47 i 50% (patrz: Wykres 2.1-14).

Wykres 2.1-15 oddaje zróżnicowaną strukturę kosztów bezpośrednich w analizowanych typach gospodarstw z osobowością prawną ściśle powiązaną z kierunkiem prowadzonej przez te gospodarstwa produkcji. W gospodarstwach wyspecjalizowanych w uprawach polowych ponad 90% kosztów bezpośrednich stanowiły koszty bezpośrednie produkcji roślinnej, tj. nawozy, środki ochrony roślin oraz nasiona. W gospodarstwach ze zwierzętami ponad 40% wartości kosztów bezpośrednich stanowiły pasze dla zwierząt ziarnożernych (drób i trzoda chlewna), a ponad 10% pasze dla zwierząt żywionych systemem wypasowym. Najbardziej zróżnicowana struktura kosztów bezpośrednich była w gospodarstwach mieszanych. Tutaj największy udział w strukturze miały koszty pasz dla przeżuwaczy oraz koszty nawozów.

Wykres 2.1-14 Relacja kosztów bezpośrednich do produkcji ogółem według typów rolniczych

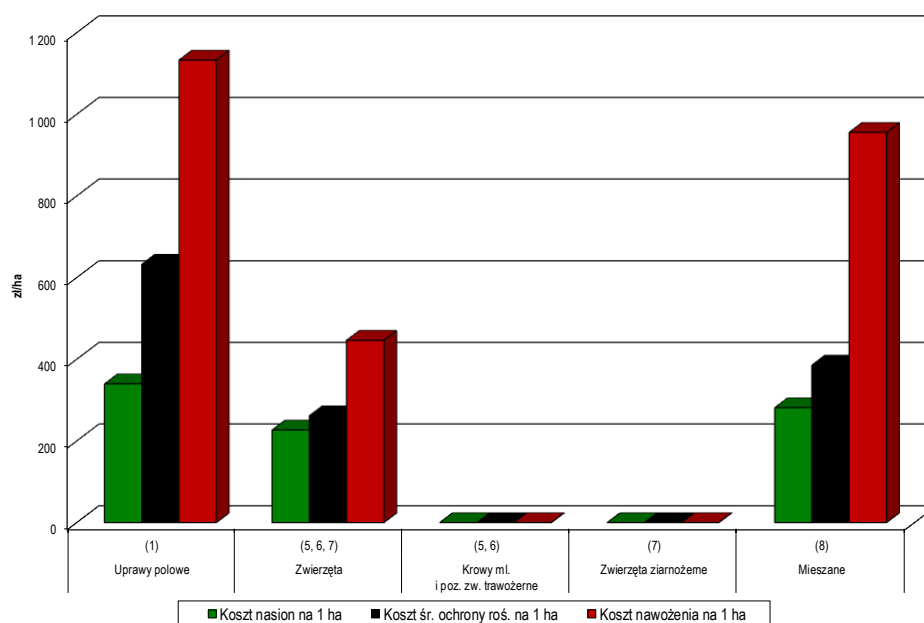
Wykres 2.1-15 Struktura kosztów bezpośrednich według typów rolniczych

W 2013 r. koszty nawożenia w gospodarstwach z uprawami polowymi były najwyższe spośród analizowanych typów i wynosiły około 1 130 zł/ha UR. Nieznacznie niższe (około 950 zł/ha) były koszty nawozów na 1 ha w gospodarstwach mieszanych, natomiast w gospodarstwach nastawionych na produkcję zwierzęcą koszty te nie przekroczyły poziomu 450 zł/ha.

Podobnie sytuacja kształtowała się w przypadku kosztu środków ochrony roślin na 1 ha UR. W gospodarstwach polowych koszty te wynosiły ponad 630 zł/ha i były prawie 2,5 - krotnie wyższe niż w gospodarstwach zwierzęcych i około 1,6 razy wyższe niż w gospodarstwach mieszanych.

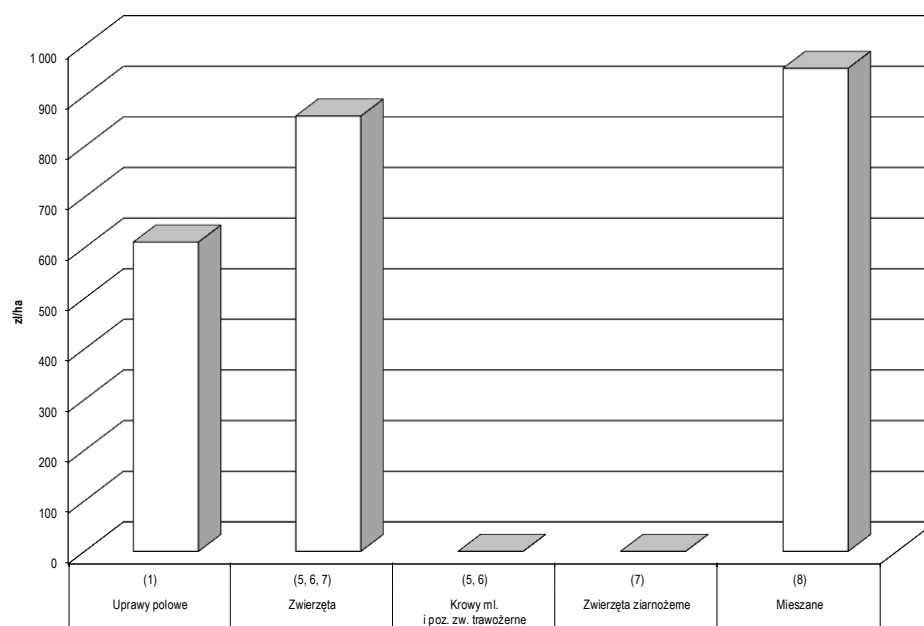
Znacznie mniejsze różnice zachodziły w poziomie kosztu nasion między analizowanymi grupami gospodarstw. Tutaj ponownie najwyższy ich poziom był w gospodarstwach z uprawami polowymi (około 340 zł/ha), wobec 280 zł/ha w gospodarstwach mieszanych i 227 zł/ha w gospodarstwach ze zwierzętami (patrz: Wykres 2.1-16).

Wykres 2.1-16 Koszty nasion, środków ochrony roślin i nawożenia na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

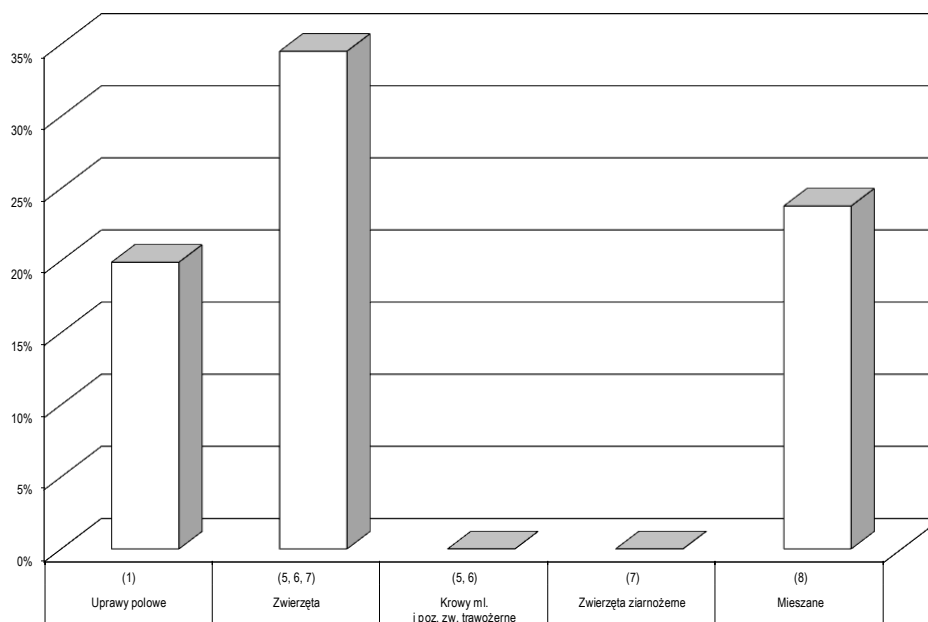
W 2013 r. najmniej energochłonne były gospodarstwa z uprawami polowymi (611 zł/ha). Ponad 1,5 razy wyższe było zużycie energii w gospodarstwach o mieszanej produkcji roślinnej i zwierzęcej (954 zł/ha) (patrz: Wykres 2.1-17). Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z metodyką FADN koszty energii i paliw zaliczane są do kosztów ogólnogospodarczych.

Wykres 2.1-17 Koszty energii elektrycznej i paliw na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

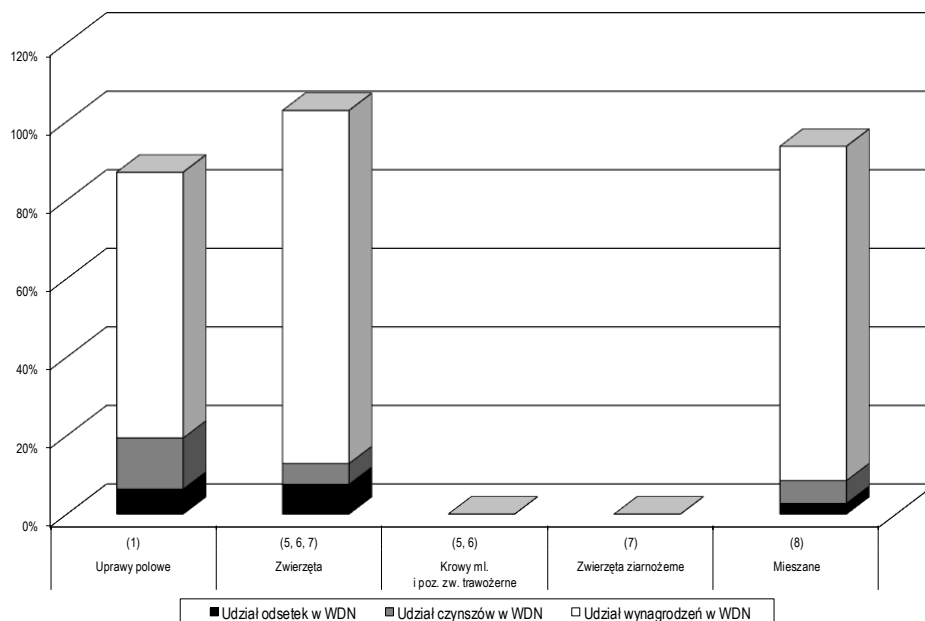
W 2013 r. gospodarstwa z osobowością prawną odnotowały dość wysokie koszty amortyzacji w relacji do wartości dodanej brutto (patrz: Wykres 2.1-18). Największy poziom amortyzacji osiągnęły gospodarstwa nastawione na produkcję zwierzęcą, w których amortyzacja stanowiła 35% wartości dodanej brutto. Najkorzystniejsze relacje kosztów zużycia rzeczowych składników majątku trwałego do wytworzonej przy ich zaangażowaniu wartości dodanej brutto, miały gospodarstwa nastawione na uprawy polowe (20%).

Wykres 2.1-18 **Udział amortyzacji w wartości dodanej brutto według typów rolniczych**

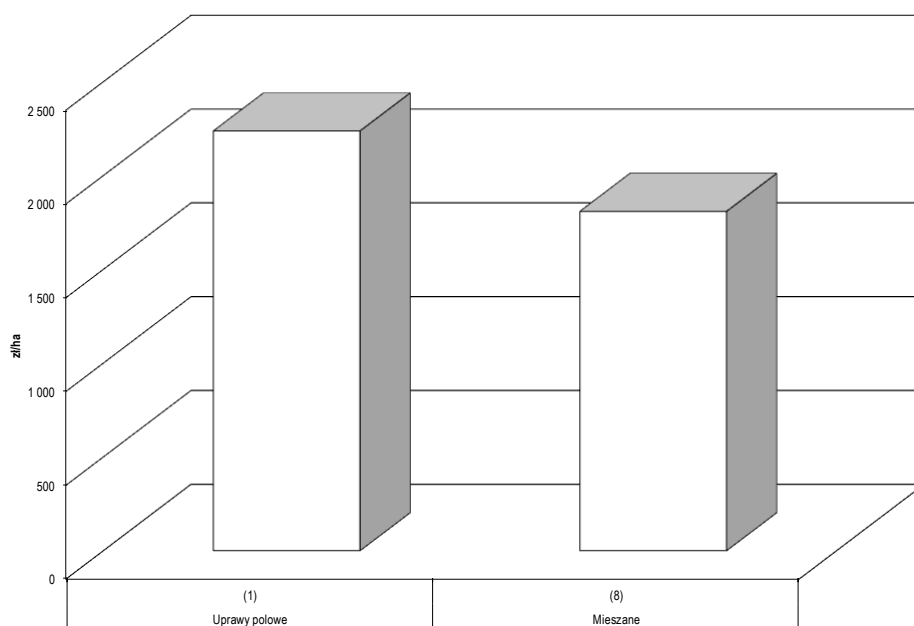
Jedną z cech charakteryzujących gospodarstwa z osobowością prawną są wysokie koszty czynników zewnętrznych, w których dominującą pozycję stanowią wynagrodzenia najemnej siły roboczej. W 2013 r. we wszystkich analizowanych grupach gospodarstw stosunek kosztu czynników zewnętrznych do wartości dodanej netto był bardzo wysoki. Najkorzystniejsze relacje kosztów czynników zewnętrznych do wartości dodanej netto miały gospodarstwa nastawione na uprawy polowe, które na opłacenie obcych czynników wytwórczych musiały przeznaczyć 87% wartości dodanej netto. Najmniej korzystnie pod tym względem wypadły gospodarstwa wyspecjalizowane w produkcji zwierzęcej. W gospodarstwach tych koszty czynników zewnętrznych stanowiły prawie 103% wypracowanej wartości dodanej netto (patrz: Wykres 2.1-19).

Wykres 2.1-19 **Udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto według typów rolniczych**

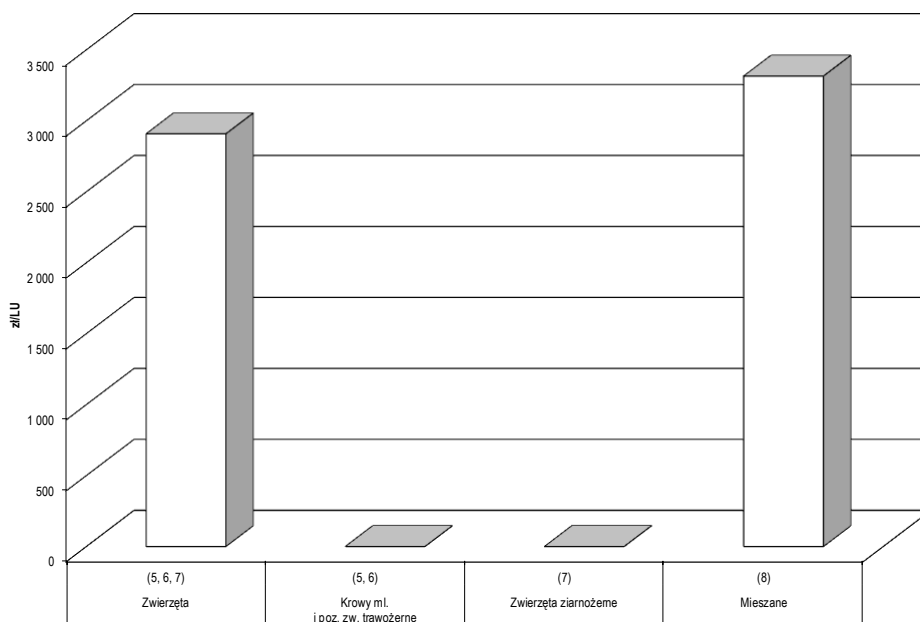
Wykres 2.1-20 przedstawia wysokość kosztów bezpośrednich produkcji roślinnej na 1 ha UR. Koszty te obliczono tylko dla typów rolniczych, w których produkcja roślinna stanowi główną gałąź produkcji oraz dla gospodarstw mieszanych. Wyższy poziom tych kosztów poniosły gospodarstwa wyspecjalizowane w uprawach polowych (2 238 zł/ha). W gospodarstwach mieszanych poziom tych kosztów w przeliczeniu na 1 ha był niższy o ponad 400 zł.

Wykres 2.1-20 **Koszty bezpośrednie produkcji roślinnej na 1 ha według typów rolniczych**

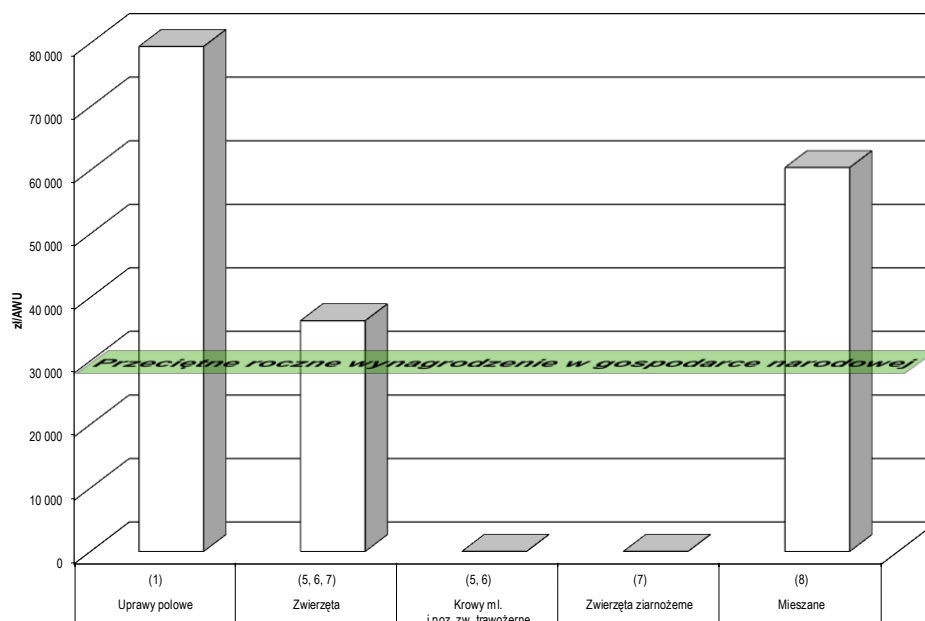
Wykres 2.1-21 przedstawia wysokość kosztów bezpośrednich produkcji zwierzęcej w przeliczeniu na 1 LU. Koszty te obliczono tylko dla typów rolniczych, w których produkcja zwierzęca stanowi główną gałąź produkcji oraz dla gospodarstw mieszanych. Wyższy poziom tych kosztów poniosły gospodarstwa o mieszanej produkcji roślinnej i zwierzęcej (3 315 zł/ha). W gospodarstwach nastawionych na chów zwierząt (typy 5, 6 i 7) poziom tych kosztów w przeliczeniu na 1 sztukę przeliczeniową zwierząt był niższy o ponad 400 zł.

Wykres 2.1-21 Koszty bezpośrednie produkcji zwierzęcej na 1 LU według typów rolniczych

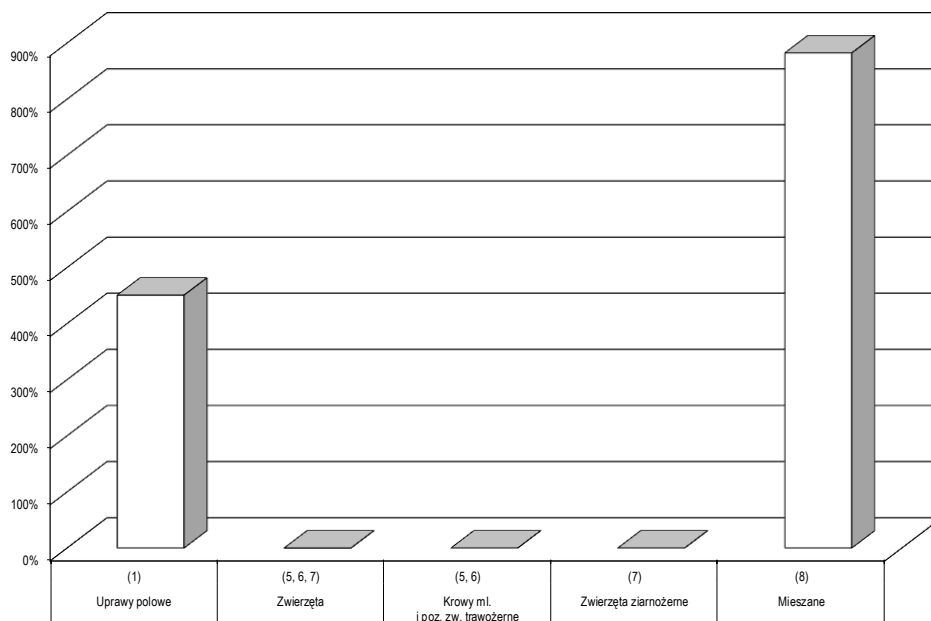
W 2013 roku analizowane typy gospodarstw z osobowością prawną wypracowały o wiele wyższą wartość dodaną netto na osobę pełnozatrudnioną od przeciętnego, rocznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej (patrz: Wykres 2.1-22). Najlepsze rezultaty w tym zakresie osiągnęły gospodarstwa z typu uprawy polowe, które wypracowały wartość dodaną netto w wysokości 79 461 zł/AWU, co było ponad 2,5-krotnie wyższą wartością niż średnie roczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej, wynoszące 29 798 zł/osobę. Dwukrotnie wyższą wartość WDN/AWU uzyskali gospodarstwa mieszane, natomiast najniższe rezultaty w tym zakresie osiągnęły gospodarstwa z produkcją zwierzęcą (36 295 zł/AWU).

Wykres 2.1-22 Wartość dodana netto na osobę pełnozatrudnioną w porównaniu z przeciętnym rocznym wynagrodzeniem netto w gospodarce narodowej według typów rolniczych

Dopłaty do działalności operacyjnej gospodarstw z osobowością prawną w 2013 r. miały istotny wpływ na osiągnięte wyniki ekonomiczne gospodarstw. W gospodarstwach nastawionych na produkcję mieszaną były one ponad 8,5-krotnie wyższe od wartości osiągniętego dochodu netto (Wykres 2.1-23), a w gospodarstwach specjalizujących się w uprawach polowych dopłaty były 4,5 krotnie wyższe od dochodu. W Polsce wysokość dopłat jest silnie związana z powierzchnią użytków rolnych, a w porównaniu z innymi typami rolniczymi te ostatnie dysponowały najmniejszą liczbą ha UR. Najgorszą sytuację zaobserwowano w gospodarstwach wyspecjalizowanych w chowie zwierząt, w których dochód netto nawet z dopłatami był ujemny.

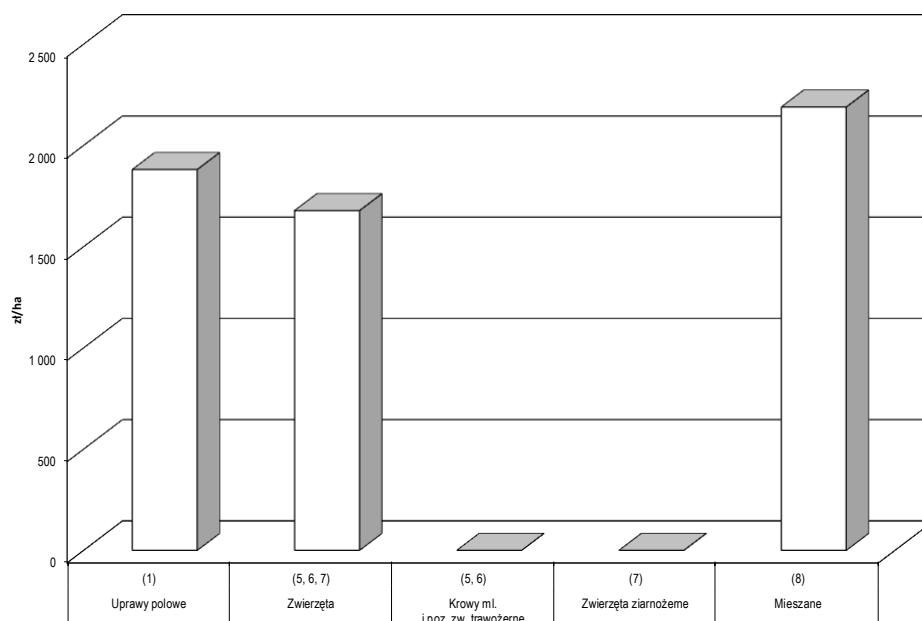
Wykres 2.1-23 Relacja dopłat do działalności operacyjnej do dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego według typów rolniczych

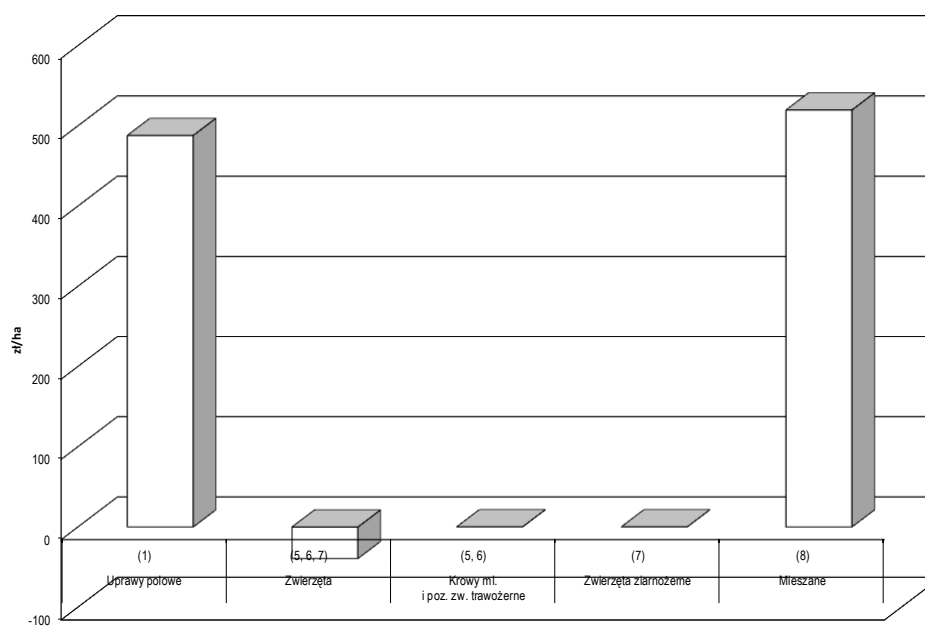
Wartość dodana netto w przeliczeniu na 1 ha powierzchni użytków rolnych zawierała się w granicach od 1 678 zł w gospodarstwach z produkcją zwierzęcą do 2 189 zł w gospodarstwach o mieszanej produkcji roślinnej i zwierzęcej. W gospodarstwach o typie uprawy polowe wartość dodana netto w przeliczeniu na 1 ha UR była na poziomie 1 880 zł (patrz: Wykres 2.1-24).

Spośród gospodarstw z osobowością prawną najbardziej dochodowe (w odniesieniu do ziemi) w 2013 r. okazały się gospodarstwa mieszane, w których wartość dochodu netto przeliczona na 1 ha użytków rolnych wynosiła 520 zł. Niewiele niższa (488 zł/ha) była wartość tego dochodu w gospodarstwach z uprawami polowymi. Gospodarstwa z produkcją zwierzęcą uzyskały ujemny dochód, który w przeliczeniu na powierzchnię UR wynosił - 39 zł/ha (Wykres 2.1-25).

Wykres 2.1-24 Wartość dodana netto na 1 ha powierzchni użytków rolnych według typów rolniczych

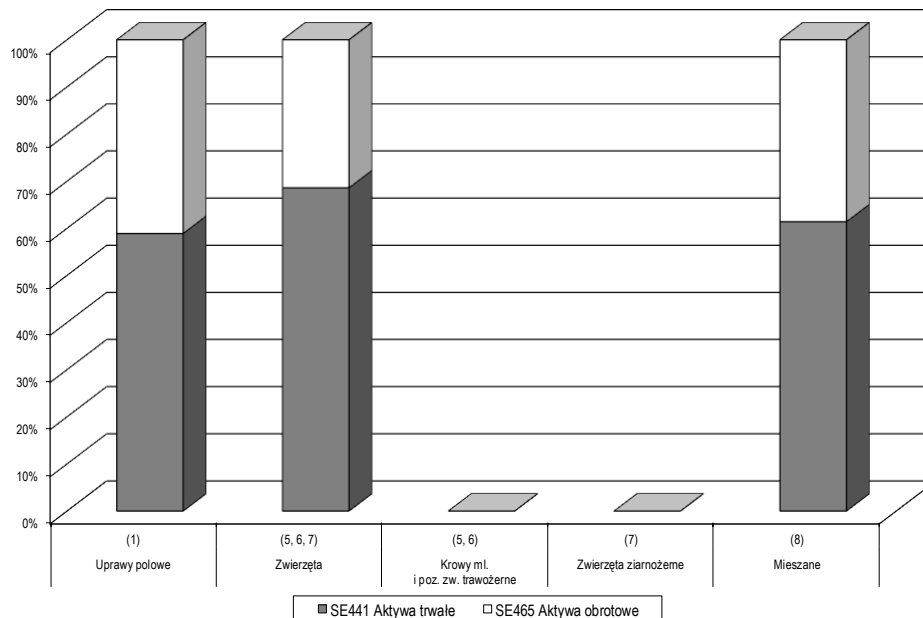
Wykres 2.1-25 Dochód netto z gospodarstwa rolnego na 1 ha powierzchni własnych użytków rolnych według typów rolniczych

Gospodarstwa z osobowością prawną charakteryzowały się stosunkowo korzystną strukturą aktywów. Środki trwałe dominowały wprawdzie w ich strukturze (patrz: Wykres 2.1-26), jednak ich udział był znacznie mniejszy niż w gospodarstwach indywidualnych. Wiązało się to ze znacznym udziałem majątku dzierżawionego w tych gospodarstwach. Struktura majątku powinna więc korzystnie wpływać na efektywność gospodarowania, ponieważ w strukturze środków trwałych w gospodarstwach z osobowością prawną mniej jest środków zmniejszających tempo krążenia środków pieniężnych. W analizowanych

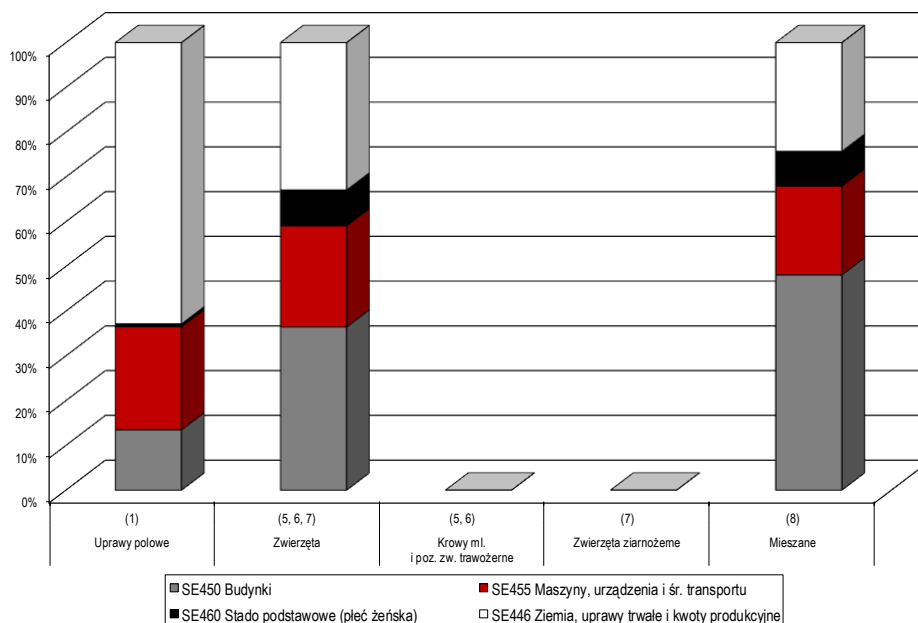
grupach gospodarstw osób prawnych udział aktywów trwałych w aktywach ogółem mieścił się w przedziale od 59% do 69%.

Wykres 2.1-26 Struktura aktywów w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

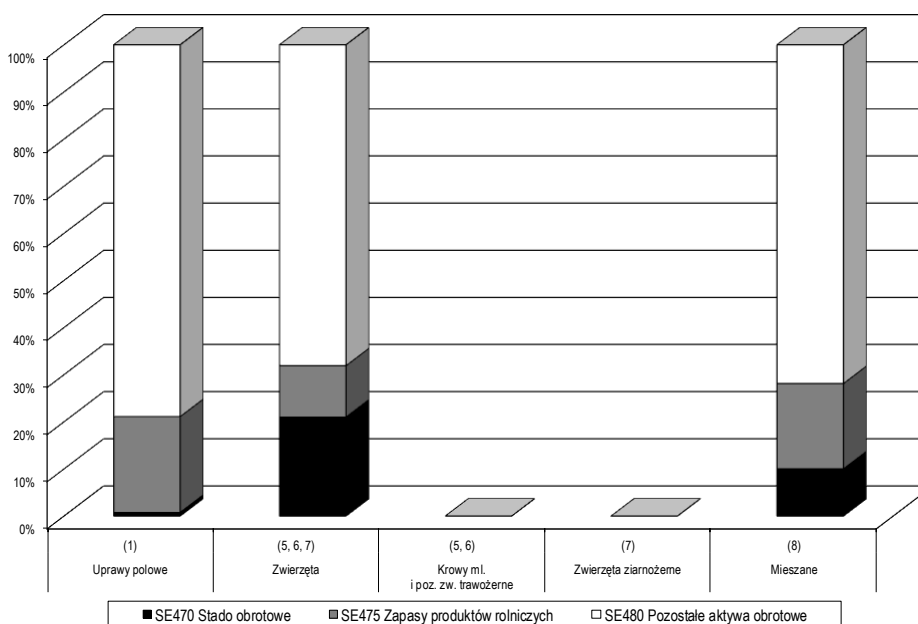
Struktura środków trwałych w gospodarstwach z osobowością prawną w 2013 r. była zgodna z charakterem prowadzonej produkcji (patrz: Wykres 2.1-27). Gospodarstwa wyspecjalizowane w uprawach polowych, adekwatnie do prowadzonej produkcji, charakteryzowały się największym udziałem wartości ziemi (około 63%) w strukturze środków trwałych i niewielkim, 13% udziałem budynków. W pozostałych grupach gospodarstw, największą pozycję w strukturze aktywów trwałych stanowiła wartość budynków. Trzecim składnikiem pod względem udziału w środkach trwałych były maszyny i urządzenia transportowe (od 20% do 23% w analizowanych typach). Udział wartości zwierząt stada podstawowego we wszystkich typach był najmniejszy w strukturze aktywów, przy czym w gospodarstwach ze zwierzętami i w gospodarstwach mieszanych było to 8%, podczas gdy w grupie jednostek wyspecjalizowanych w uprawach polowych wartość zwierząt stada podstawowego stanowiła zaledwie 1% aktywów trwałych.

Wykres 2.1-27 Struktura aktywów trwałych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

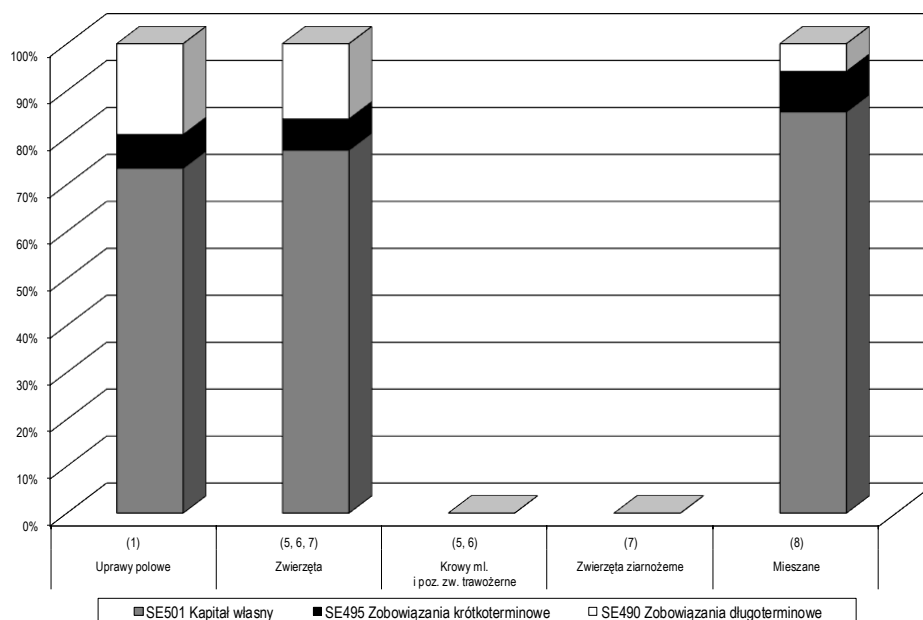
W strukturze środków obrotowych gospodarstw z osobowością prawną największy udział miały pozostałe aktywa, na które składały się między innymi: wartość upraw na pniu (wycenione oziminy w polu), należności za sprzedane płody rolne i środki pieniężne. Relacja pozostałych aktywów obrotowych do ogółu aktywów obrotowych wynosiła odpowiednio od 68% w gospodarstwach wyspecjalizowanych w produkcji zwierzęcej do 79% w gospodarstwach o typie uprawy polowe (patrz: Wykres 2.1-28).

Wykres 2.1-28 Struktura aktywów obrotowych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

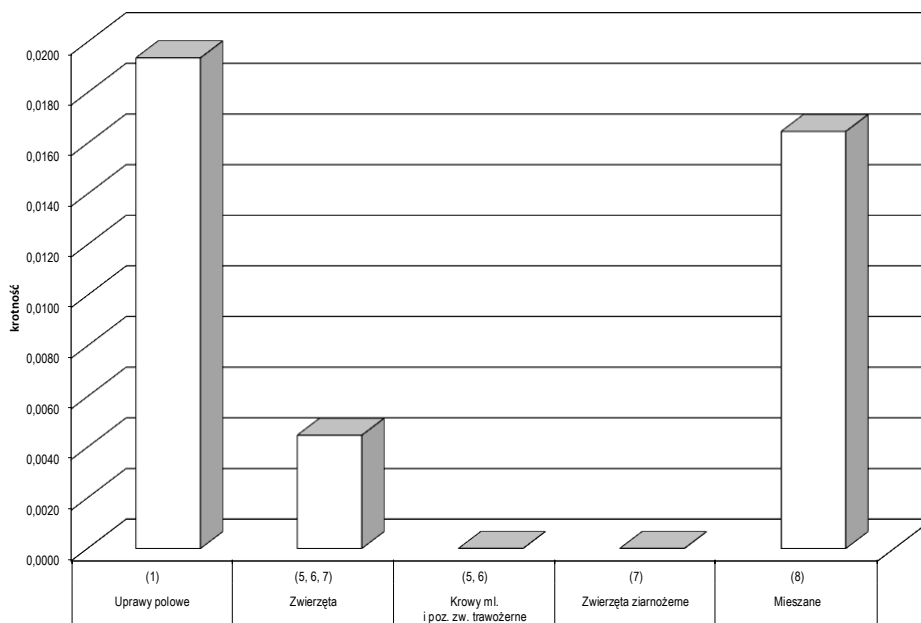
Aktywa gospodarstw finansowane były głównie kapitałem własnym (patrz: Wykres 2.1-29). W zależności od analizowanego typu rolnego udział tego kapitału w strukturze pasywów zawierał się między 73% i 85%. Kapitałem obcym w największym stopniu wspomagane były gospodarstwa z uprawami polowymi. W gospodarstwach tych 26% źródłem finansowania majątku były obce środki finansowe, podczas gdy w grupie gospodarstw produkcją mieszaną oraz kapitał obcy stanowił 15% struktury pasywów. Struktura samych zobowiązań była najkorzystniejsza w gospodarstwach z uprawami polowymi, ponieważ gospodarstwa te w większym stopniu korzystały z kredytów długookresowych (73% całości zobowiązań) najczęściej zaciąganych na realizację inwestycji, od mniej korzystnych, ze względu na wysokie odsetki i krótki okres spłaty, kredytów krótkookresowych zaciąganych na dofinansowanie działalności operacyjnej.

Wykres 2.1-29 Struktura pasywów w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

Wykres 2.1-30 informuje o efektywności środków skoncentrowanych w składnikach majątkowych gospodarstw z osobowością prawną. Wszystkie gospodarstwa mogły uzyskać zwrot środków ulokowanych w majątku gospodarstwa ponieważ saldo przepływu środków pieniężnych (2) było dodatnie. Jak wynika z wykresu najwyższą efektywnością w 2013 r. wyróżniły się gospodarstwa wyspecjalizowane w uprawach polowych, zaś najniższą efektywnością charakteryzowały się gospodarstwa nastawione na produkcję zwierzęcą.

Wykres 2.1-30 Relacja przepływów pieniężnych (2) do aktywów ogółem według typów rolniczych

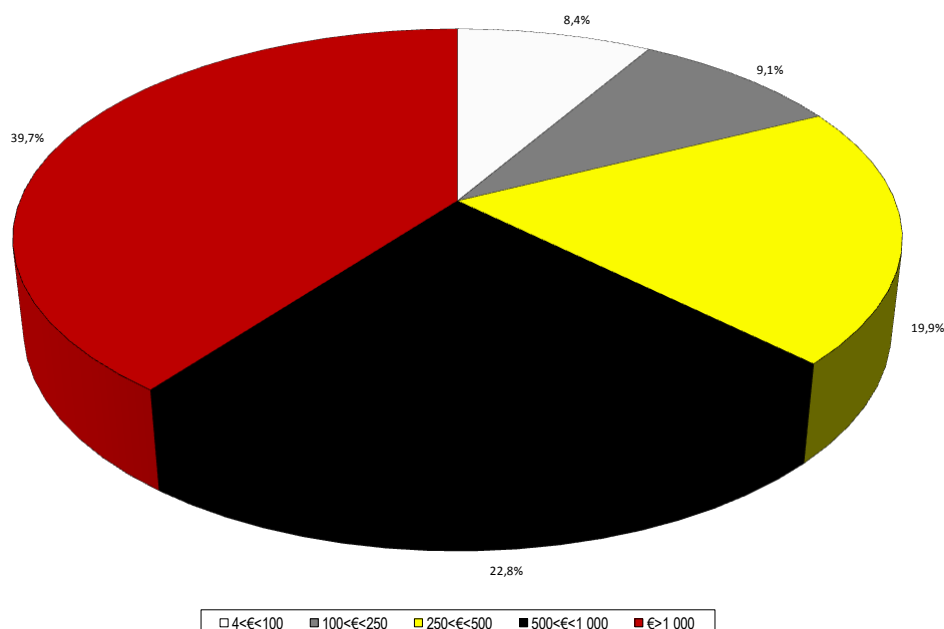

2.2. Wyniki Standardowe według klas wielkości ekonomicznej

2.2.1. Potencjał produkcyjny gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej

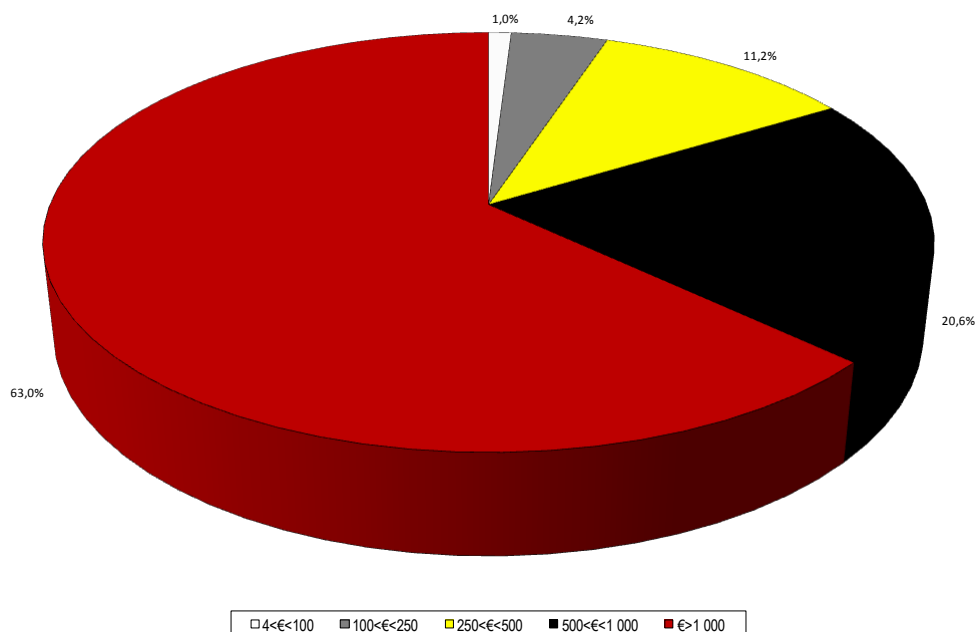
Gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO zajmowały niespełna 40% całego areatu ziemi znajdującego się w użytkowaniu gospodarstw z pola obserwacji gospodarstw posiadających osobowość prawną. Zasoby ziemi użytkowanej w gospodarstwach od 250 do 500 tys. euro SO oraz od 500 do 1 000 tys. euro SO były zbliżone i stanowiły odpowiednio 19,9% i 22,8% ogółu. Gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 4 do 100 tys. euro SO prowadziły swoją działalność na powierzchni stanowiącej zaledwie 8,4% użytków rolnych ogółu (patrz: Wykres 2.2-1).

Wykres 2.2-1 Zasoby ziemi w gospodarstwach rolnych z pola obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej

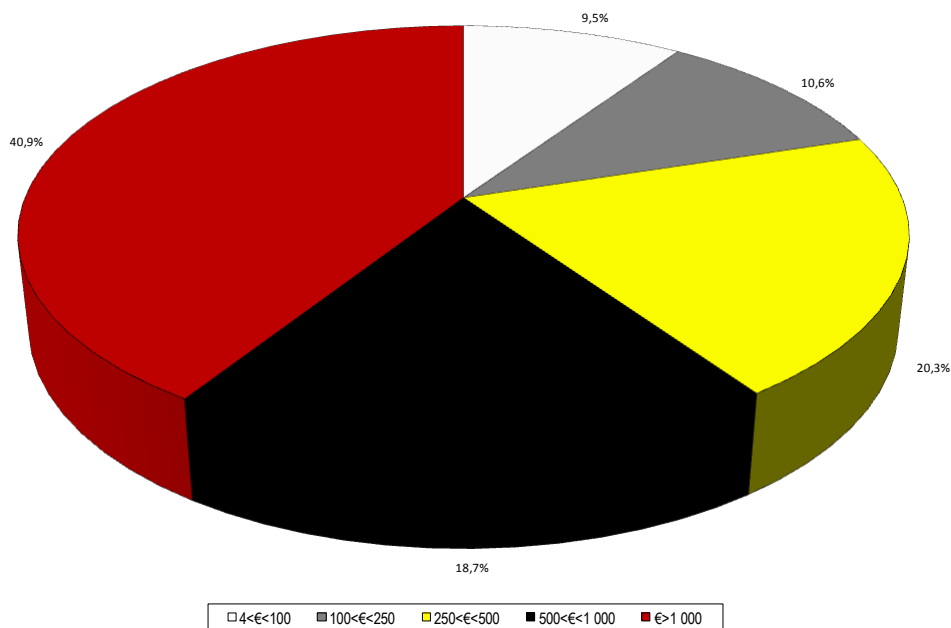
Rozkład pogłowia zwierząt, wyrażony w jednostkach przeliczeniowych LU, wskazuje na zdecydowaną przewagę gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO, w których skoncentrowane było 63% pogłowia. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 4 do 100 tys. euro SO znajdowało się zaledwie 1% pogłowia zwierząt (patrz: Wykres 2.2-2).

Wykres 2.2-2 **Pogłowie zwierząt w polu obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej (w jednostkach przeliczeniowych LU)**

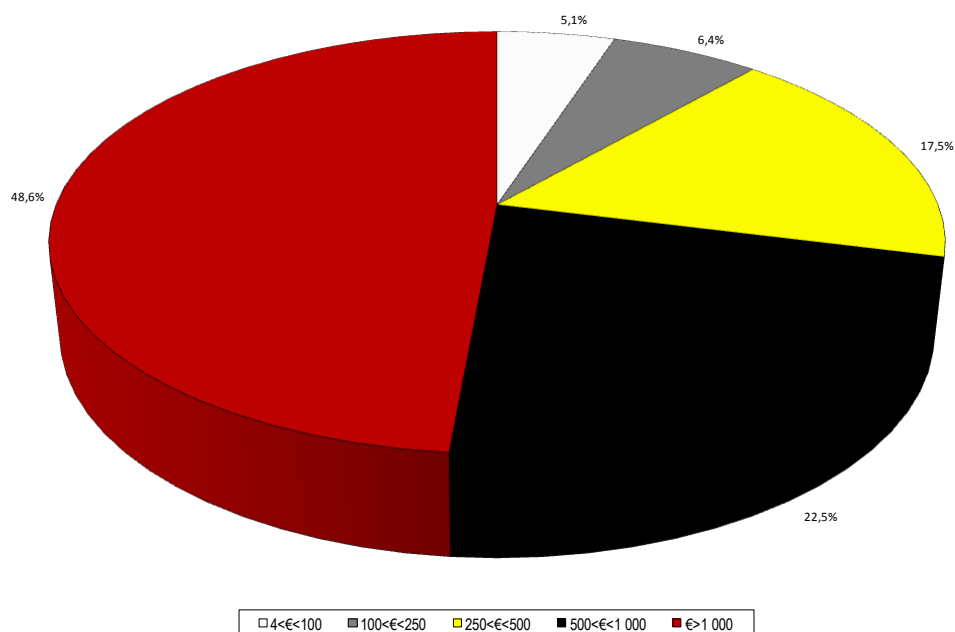
W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO nakłady pracy stanowiły niemalże 41% ogółu, zaś w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 4 do 100 tys. euro SO zaledwie 9,5%. Należy zauważyć, iż udział nakładów pracy zwiększał się wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej gospodarstw. Wyjątek stanowiła grupa gospodarstw o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO, które kumulowały 18,7% nakładów pracy i miały mniejszy udział niż grupa od 250 do 500 tys. euro SO (20,3%) (patrz: Wykres 2.2-3).

Wykres 2.2-3 Nakłady pracy w polu obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej (w osobach przeliczeniowych AWU)

Udział poszczególnych grup gospodarstw w wartości obliczonej Standardowej Produkcji (SO) różnił się od ich udziału w ogólnej liczbie gospodarstw. Gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO wytworzyły ponad 48% wartości Standardowej Produkcji, podczas gdy w gospodarstwach najstarszych pod względem siły ekonomicznej udział wytworzonej wartości Standardowej Produkcji był niemalże 10 krotnie niższy (patrz: Wykres 2.2-4).

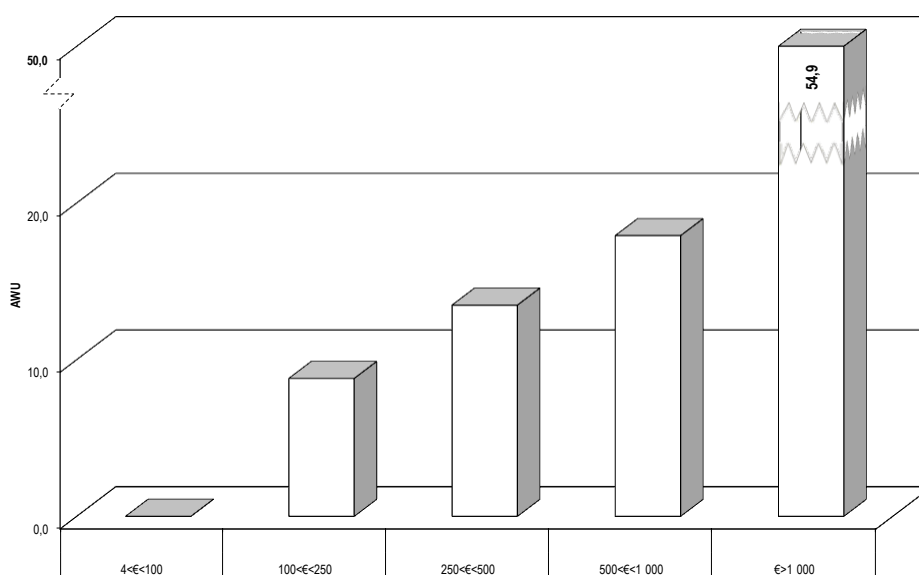
Wykres 2.2-4 Wartość Standardowej Produkcji dla pola obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej

2.2.2. Wyniki działalności gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej

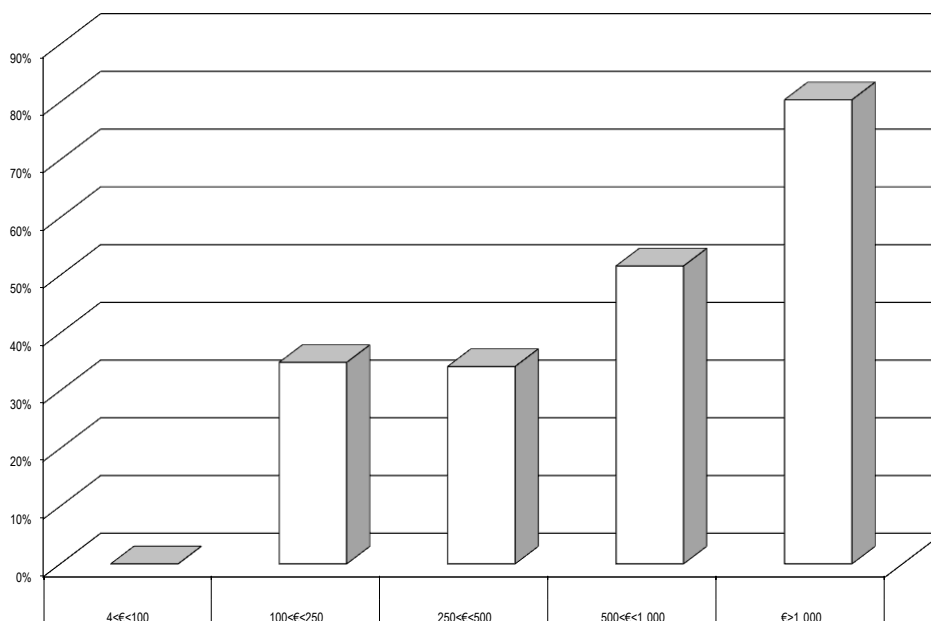
W gospodarstwach z osobowością prawną zatrudniani byli wyłącznie pracownicy najemni. Wielkość nakładów pracy wzrastała wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej. W gospodarstwach największych, o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO nakłady pracy wynosiły średnio 55 AWU na gospodarstwo i były ponad 6-krotnie wyższe niż w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO. Ze względu na status gospodarstw z osobowością prawną, nie ponosiły one nakładów pracy własnej (patrz: Wykres 2.2-5).

Wykres 2.2-5 Wielkość nakładów pracy w przeliczeniu na gospodarstwo według klas wielkości ekonomicznej

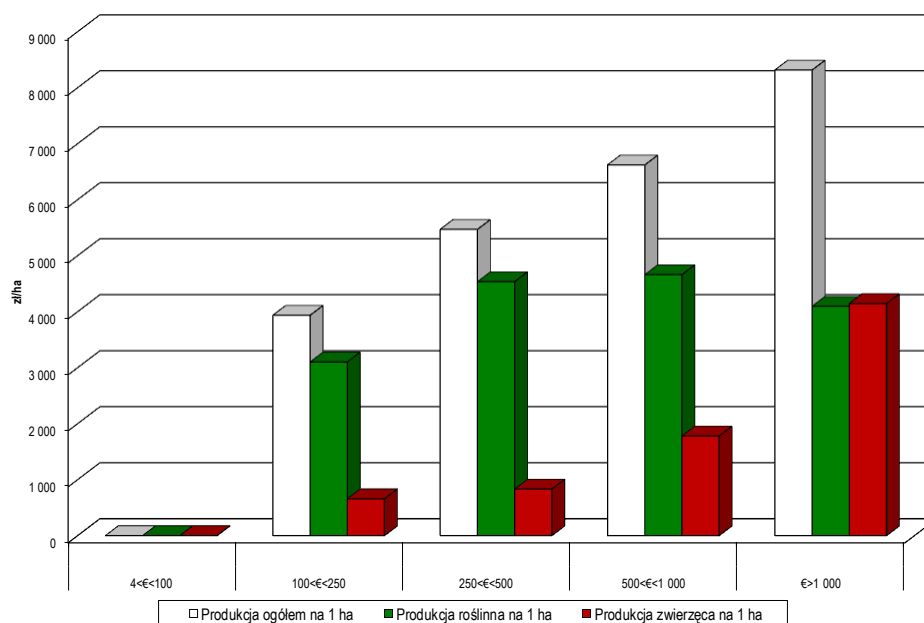
Pod względem struktury własnościowej użytkowanej ziemi, w gospodarstwach z osobowością prawną bardzo duży udział zajmuje ziemia dodzierżawiona. Najwyższy udział dodzierżawionych użytków rolnych odnotowano w grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO. Gospodarstwa te dodzierżawiały 80% użytków rolnych. Większy był udział ziemi dodzierżawionej niż własnej również w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO i wynosił 52%. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. SO oraz 250 do 500 tys. SO udział ziemi dodzierżawianej w strukturze użytkowanej ziemi był na zbliżonym poziomie i wynosił około 35% (patrz: Wykres 2.2-6).

Wykres 2.2-6 **Udział dodzierżawionych użytków rolnych w całkowitej powierzchni użytków rolnych gospodarstwa według klas wielkości ekonomicznej**

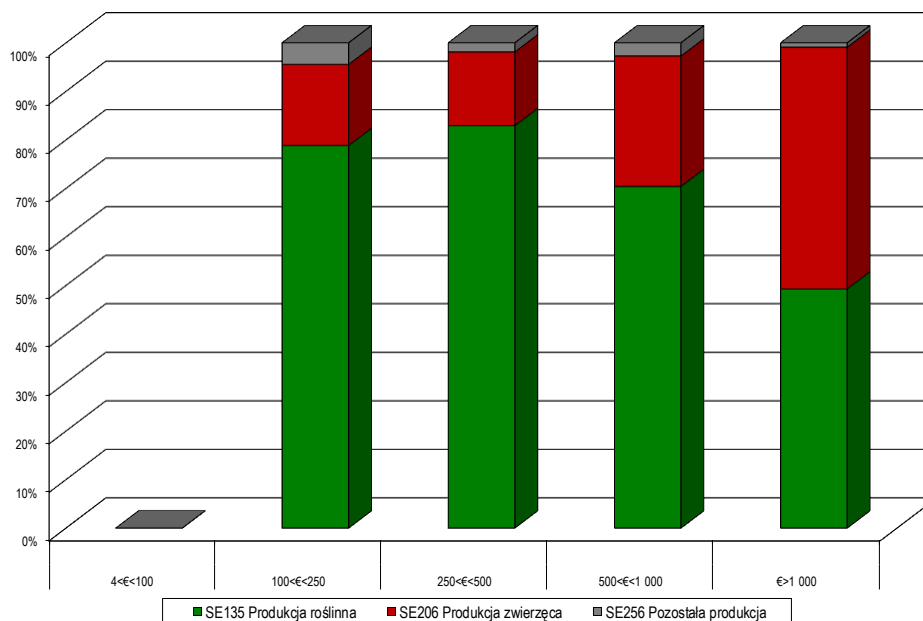
W 2013 roku produktywność ziemi mierzona wartością produkcji ogółem na 1 ha użytków rolnych wzrastała wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej gospodarstw. W przypadku produkcji roślinnej przeliczonej na 1 ha UR najlepsze wyniki osiągnęły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO oraz od 500 do 1 000 tys. euro SO (odpowiednio: 4 535 zł, 4 660 zł), zaś najgorsze gospodarstwa od 100 do 250 tys. euro SO (3 100 zł). Co ciekawe, różnice w produkcji roślinnej przeliczonej na 1 ha użytków rolnych we wszystkich grupach gospodarstw nie były tak duże, jak różnice w poziomie produkcji zwierzęcej przeliczonej na 1 ha użytków rolnych. Wartość produkcji zwierzęcej na 1 ha w gospodarstwach największych (powyżej 1 000 tys. euro SO), kształtowała się na poziomie 4 144 zł i była ponad sześciokrotnie wyższa od wytworzonej przez gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO (658 zł) (patrz: Wykres 2.2-7).

Wykres 2.2-7 Produkcja na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

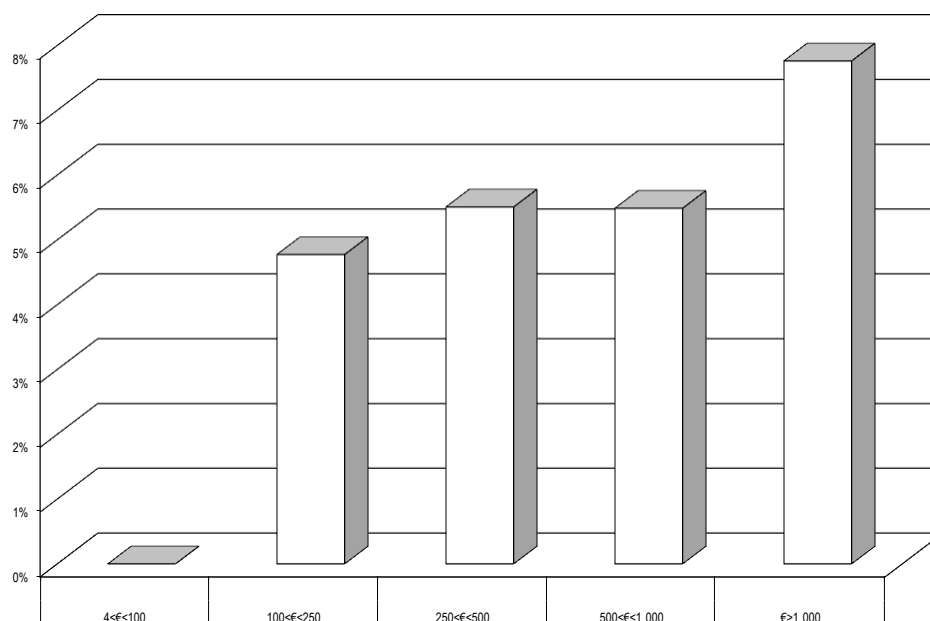
W strukturze produkcji w klasach wielkości ekonomicznej do 1 000 tys. euro SO zdecydowanie przeważała produkcja roślinna. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO proporcje między wartością produkcji roślinnej i zwierzęcej rozkładały się równomiernie. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO oraz od 250 do 500 tys. euro SO udział produkcji zwierzęcej w produkcji ogółem był na zbliżonym poziomie i wynosił odpowiednio 17% i 15%. We wszystkich badanych grupach gospodarstw pozostała produkcja miała marginalne znaczenie w strukturze produkcji ogółem (patrz: Wykres 2.2-8).

Wykres 2.2-8 **Struktura produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej**

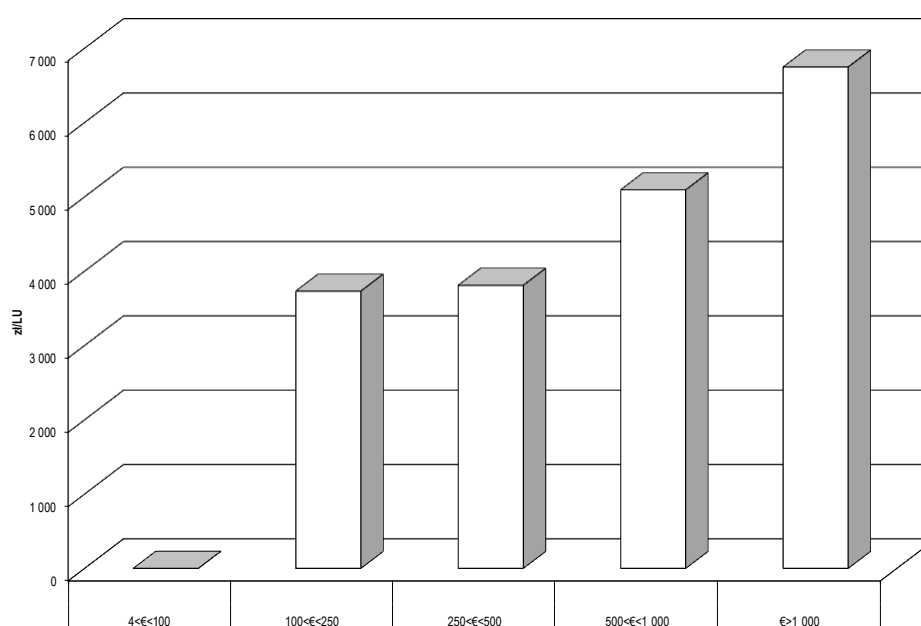
Tylko niewielka część wytworzonej produkcji ogółem w gospodarstwach z osobowością prawną, wchodziła ponownie do gospodarstwa jako produkty własne zużyte w procesie produkcyjnym. W największym stopniu zużywano produkty własne na siew i paszę w gospodarstwach powyżej 1 000 tys. euro SO, w których w obrocie wewnętrznym wykorzystano około 8% wytworzonej produkcji. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 1 000 tys. euro SO zużycie produktów własnych było na zbliżonym poziomie i wynosiło około 5% (patrz: Wykres 2.2-9). Należy jednak mieć na uwadze, że zgodnie z metodologią zbierania danych FADN, nie jest rejestrowane zużycie wewnętrzne roślin pastewnych.

Wykres 2.2-9 **Udział zużycia wewnętrznego w produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej**

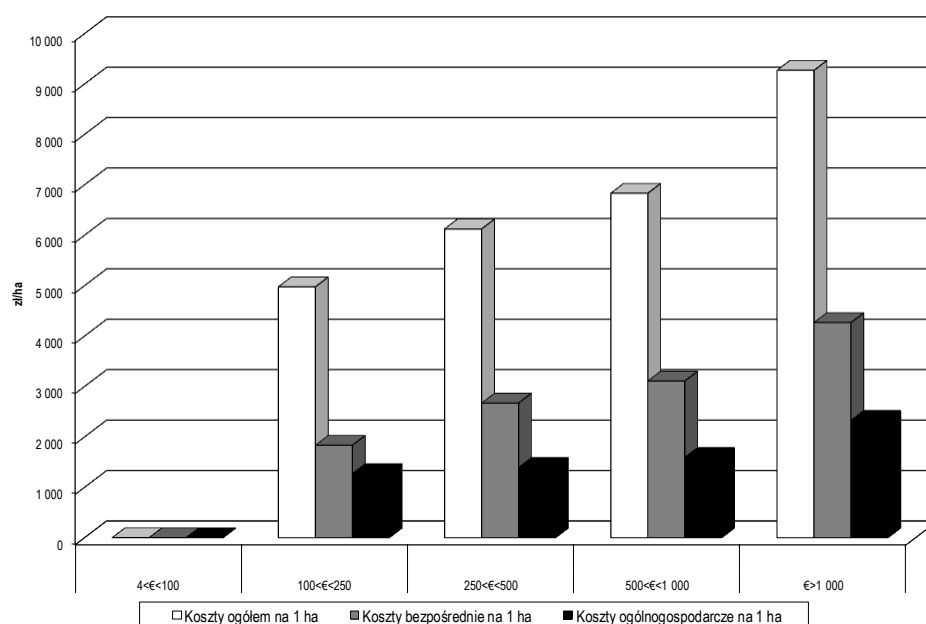
Analizując wartość produkcji zwierzęcej na 1 sztukę przeliczeniową zwierząt (LU) można zauważyć tendencję wzrostową (Wykres 2.2-10). Należy jednak zwrócić uwagę, że w gospodarstwach od 100 do 250 tys. euro SO oraz od 250 do 500 tys. euro SO produktywność zwierząt była na podobnym poziomie i wynosiła odpowiednio: 3 731 zł/LU oraz 3 809 zł/LU. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO produktywność zwierząt była najwyższa (6 746 zł/LU).

Wykres 2.2-10 **Produkcja zwierzęca na 1 LU według klas wielkości ekonomicznej**

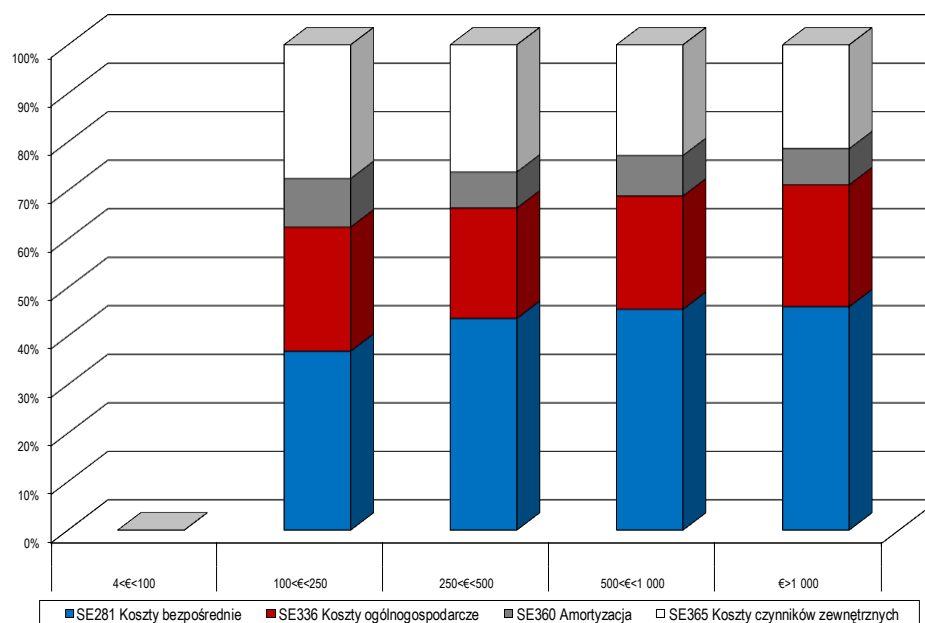
Analizowane prawidłowości produktywności ziemi powiązane są z poziomem kosztów ponoszonych przez gospodarstwa. W przypadku analizowanego zbioru gospodarstw poziom ponoszonych kosztów na 1 ha użytków rolnych zwiększał się wraz ze wzrostem klasy wielkości ekonomicznej (patrz: Wykres 2.2-11). Proporcjonalnie do przyrostu kosztów ogółem na 1 ha UR, zwiększały się także koszty bezpośrednie, które są głównym czynnikiem wzrostu produktywności ziemi. Poziom kosztów ogólnogospodarczych również wzrastał wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej, a w gospodarstwach powyżej 1 000 tys. euro SO nastąpił ich wyraźny wzrost.

Wykres 2.2-11 Koszty produkcji na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

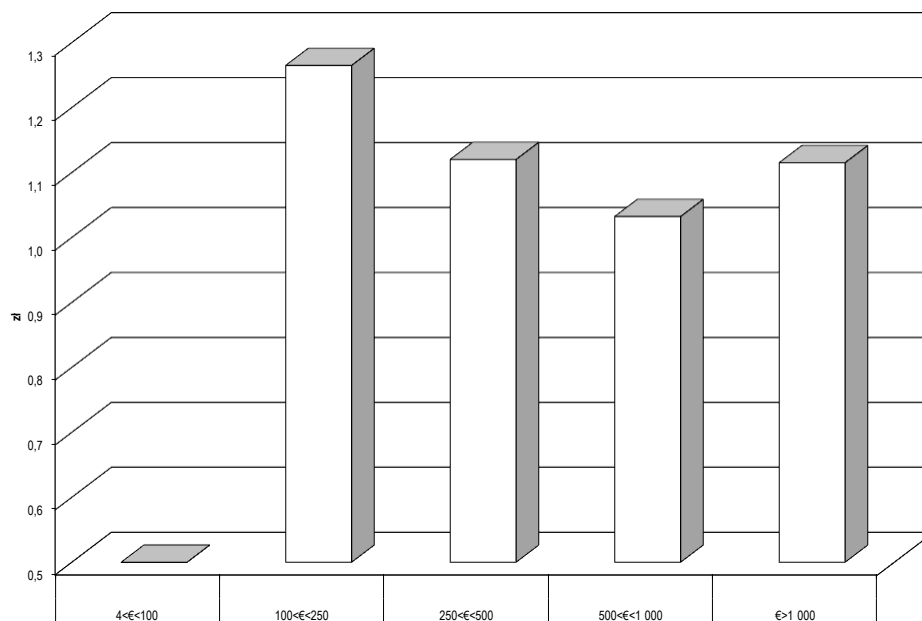
Struktura kosztów ogółem w omawianych grupach gospodarstw była podobna (patrz: Wykres 2.2-12). Koszty bezpośrednie będące największą grupą stanowiły w tych gospodarstwach od 37% do 46% kosztów ogółem. Koszty ogólnogospodarcze kształtowały się niemalże na takim samym poziomie we wszystkich grupach gospodarstw i stanowiły od 23% (w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 1 000 tys. euro SO) do 26% (w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO). Koszty czynników zewnętrznych stanowiły od 21% do 28% kosztów ogółem w zależności od badanej grupy gospodarstw. Najmniejszy udział w analizowanej strukturze kosztów miał koszt amortyzacji, stanowiący od 7% do 10% kosztów ogółem badanej grupy gospodarstw.

Wykres 2.2-12 **Struktura kosztów ogółem według klas wielkości ekonomicznej**

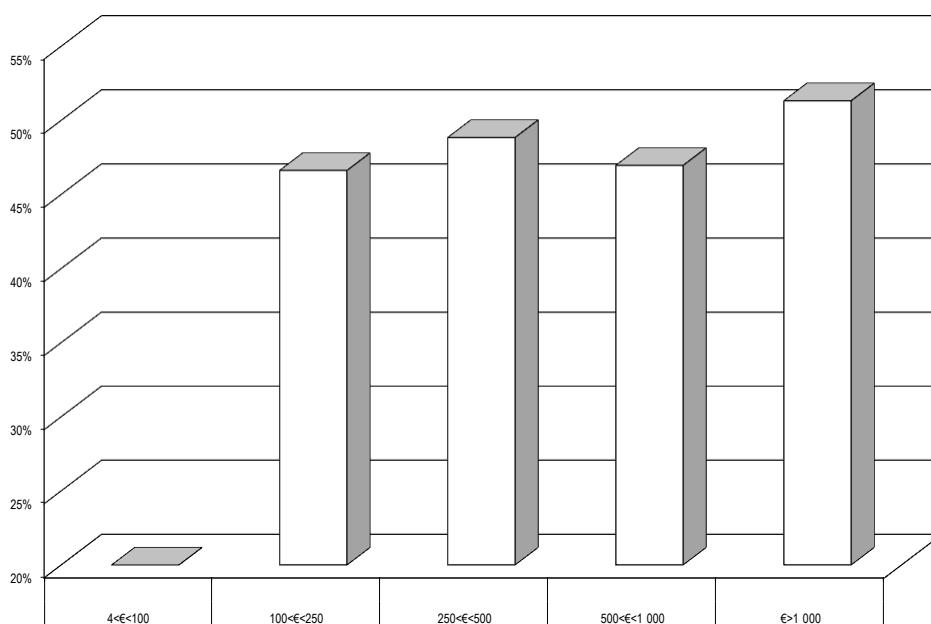
Efektywność produkcji mierzona stosunkiem poniesionych kosztów ogółem do wytworzonej produkcji ogółem była większa od jedności we wszystkich grupach badanych gospodarstw, co oznacza, że poniesione koszty były wyższe od wytworzonej wartości produkcji. Spośród badanej grupy, najbardziej efektywne okazały się gospodarstwa z grupy od 500 do 1 000 tys. euro SO, jednak również w tych gospodarstwach wartość wytworzonej produkcji nie pokrywała w pełni poniesionych kosztów na jej wytworzenie. Najniższy poziom efektywności zaobserwowano w gospodarstwach z przedziału od 100 do 250 tys. euro SO, w których na wytworzenie 1 zł wartości produkcji poniesiono 1,26 zł kosztów. Ponadto uwagę zwracają gospodarstwa najsilniejsze pod względem wielkości ekonomicznej, które na wytworzenie 1 zł wartości produkcji poniosły 1,11 zł kosztów. Oznacza to, że były one tak samo nieefektywne jak gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO (patrz: Wykres 2.2-13).

Wykres 2.2-13 Koszt wytworzenia 1 zł produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej

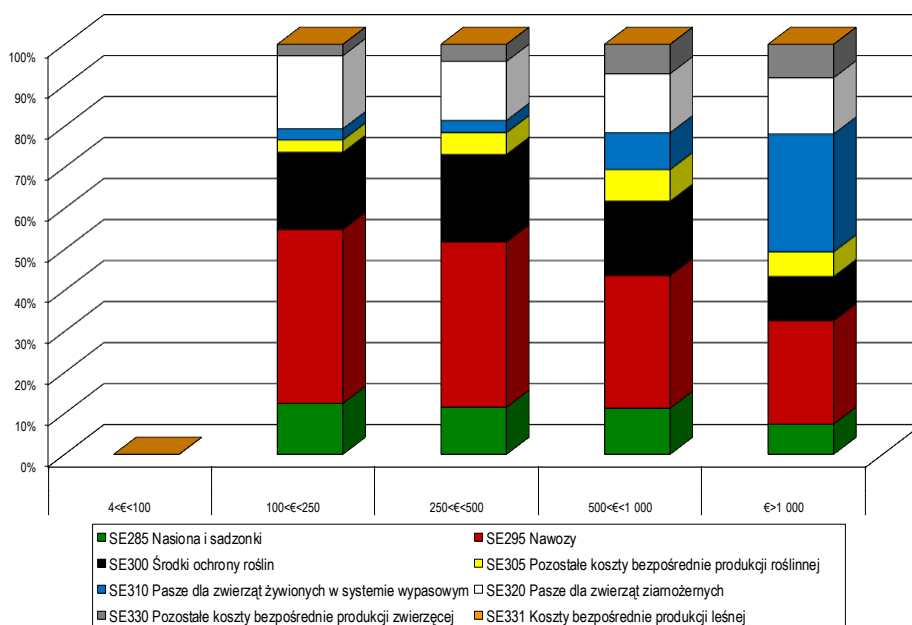
Udział kosztów bezpośrednich w wartości wytworzonej produkcji w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO był najwyższy i wyniósł 52%. W grupach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 i od 500 do 1 000 tys. euro SO relacja kosztów bezpośrednich do wartości produkcji ogółem była na takim samym poziomie i wynosiła 47% (patrz: Wykres 2.2-14).

Wykres 2.2-14 Relacja kosztów bezpośrednich do produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej

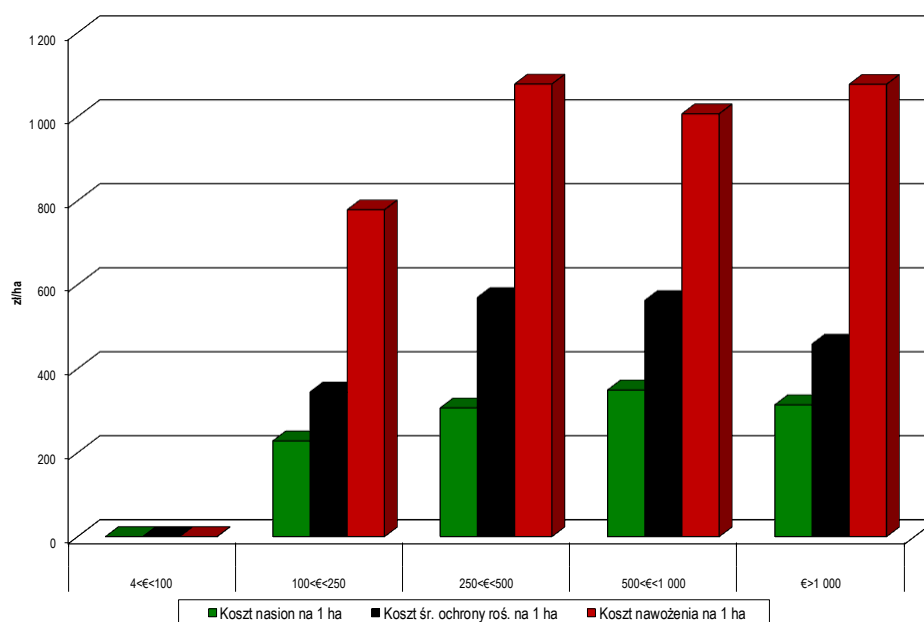
Ciekawych spostrzeżeń dostarcza analiza kosztów bezpośrednich w zależności od wielkości ekonomicznej badanych obiektów (patrz: Wykres 2.2-15). W grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO najważniejszą pozycją w kosztach bezpośrednich produkcji roślinnej były koszty nawożenia (średnio 1,9 mln zł na gospodarstwo), lecz najwyższy udział nawozów w strukturze kosztów bezpośrednich wystąpił w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO i wynosił 42%. Istotne różnice wystąpiły w strukturze kosztów bezpośrednich produkcji zwierzęcej. W gospodarstwach bardzo dużych, o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO, najważniejszą pozycją kosztów bezpośrednich produkcji zwierzęcej były koszty związane z chowem zwierząt żywionych w systemie wypasowym, które stanowiły 29% kosztów bezpośrednich ogółem (w pozostałych gospodarstwach od 3% do 9%). Największy udział kosztów bezpośrednich odnoszących się do zwierząt ziarnożernih odnotowano w grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO (18%), podczas gdy w pozostałych grupach gospodarstw koszty te kształtowały się na tym samym poziomie i stanowiły 14% ogółu kosztów bezpośrednich. W gospodarstwach z najwyższej klasy wielkości ekonomicznej (powyżej 1 000 tys. euro SO) udział pozostałych kosztów bezpośrednich produkcji zwierzęcej w całkowitych kosztach bezpośrednich produkcji był niemal trzykrotnie wyższy niż w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO.

Wykres 2.2-15 **Struktura kosztów bezpośrednich według klas wielkości ekonomicznej**

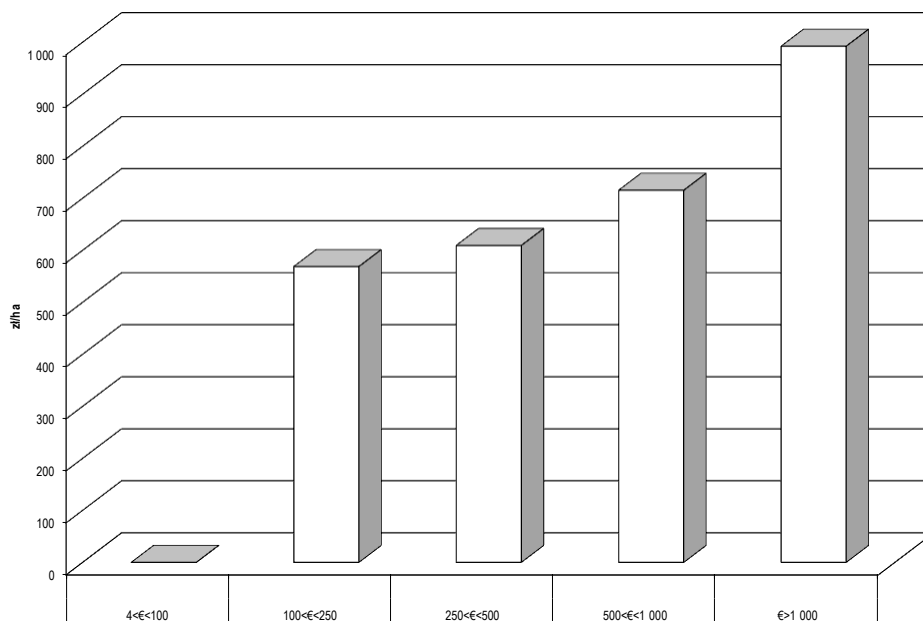
W 2013 r. gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO oraz powyżej 1 000 tys. euro SO poniosły najwyższe koszty nawożenia wynoszące 1 077 zł/ha użytków rolnych, które były o 299 zł/ha większe od najniższych kosztów poniesionych przez gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO. Również koszty środków ochrony roślin były najmniejsze w gospodarstwach od 100 do 250 tys. euro SO i wynosiły 344 zł/ha. Były one o 225 zł/ha mniejsze niż w gospodarstwach, które wykazały się najwyższymi kosztami środków ochrony roślin. Koszt nasion i sadzonek na 1 ha zwiększał się wraz ze wzrostem klas wielkości ekonomicznej od 228 zł/ha do 349 zł/ha. Wyjątek stanowiły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO, w których koszt nasion wyniósł 314 zł/ha (patrz: Wykres 2.2-16).

Wykres 2.2-16 Koszty nasion, środków ochrony roślin i nawożenia na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

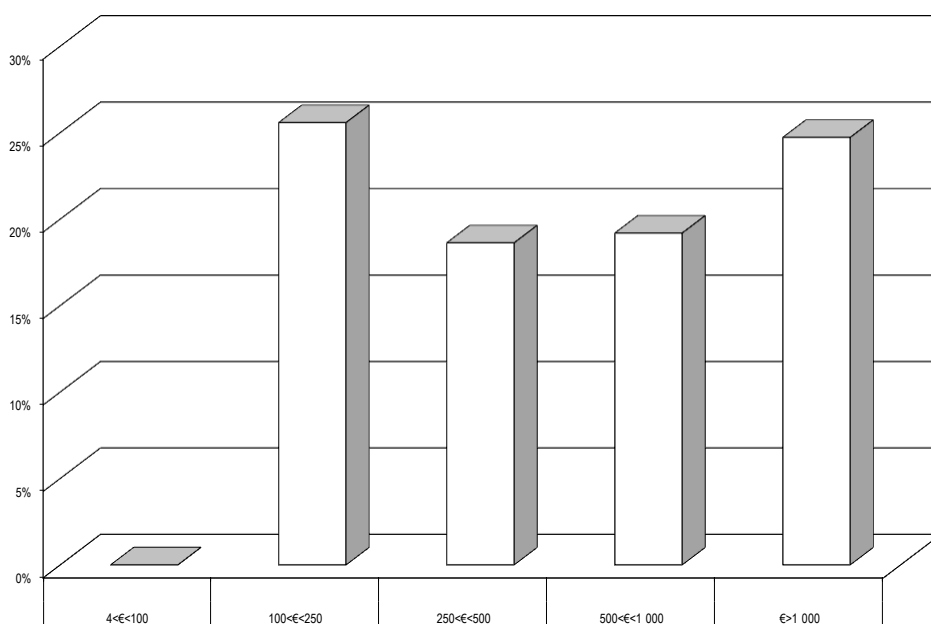
Energochłonność w badanych gospodarstwach wzrastała wraz z wielkością ekonomiczną tych gospodarstw. Koszty paliw i energii wynosiły od 569 zł/ha UR w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO do poziomu 992 zł/ha UR w gospodarstwach powyżej 1 000 tys. euro SO. Najwyższe koszty paliw i energii ponoszone były przez gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO, co było konsekwencją intensywnej produkcji realizowanej w tych gospodarstwach (patrz: Wykres 2.2-17).

Wykres 2.2-17 Koszty energii elektrycznej i paliw na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

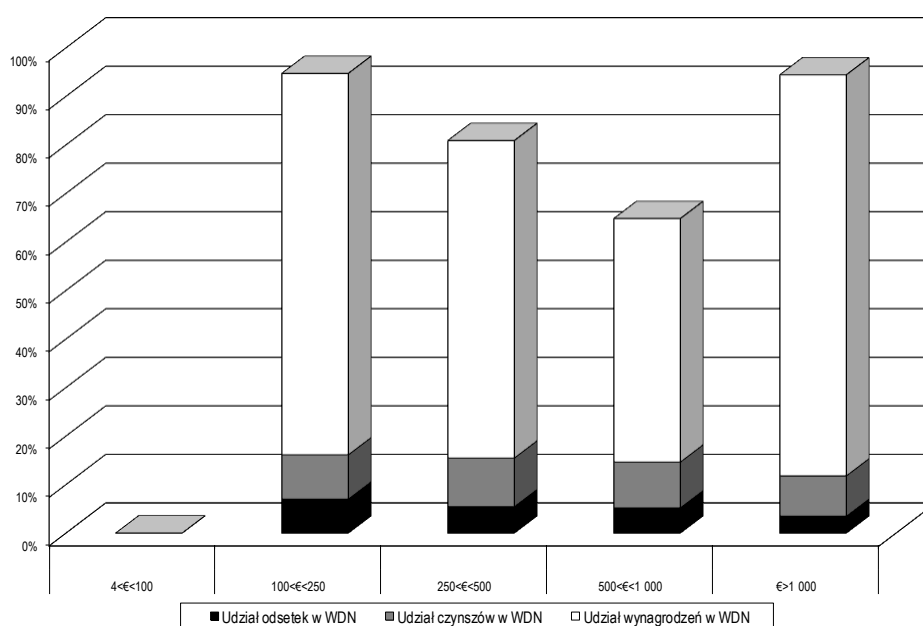
Najwyższy udział amortyzacji w wartości dodanej brutto wystąpił w gospodarstwach od 100 do 250 tys. euro SO. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO udział amortyzacji w wartości dodanej brutto był również wysoki i wyniósł 25% (patrz: Wykres 2.2-18). W grupach gospodarstw o wielkości ekonomicznej od 250 do 1 000 tys. euro SO udział ten był najniższy i wynosił ok 19%.

Wykres 2.2-18 Udział amortyzacji w wartości dodanej brutto według klas wielkości ekonomicznej

Udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto informuje jaka jej część potrzebna była na pokrycie tego rodzaju kosztów⁴. Gospodarstwa osób prawnych charakteryzują relatywnie wysokie koszty czynników zewnętrznych, w których wynagrodzenia stanowią dominującą pozycję. Najwyższy udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto miały gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO (95%), co oznacza że wyniki tych gospodarstw były najbardziej obciążone tymi kosztami. Najkorzystniejsze relacje kosztów czynników zewnętrznych do wartości dodanej netto miały gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO (64%) (patrz: Wykres 2.2-19).

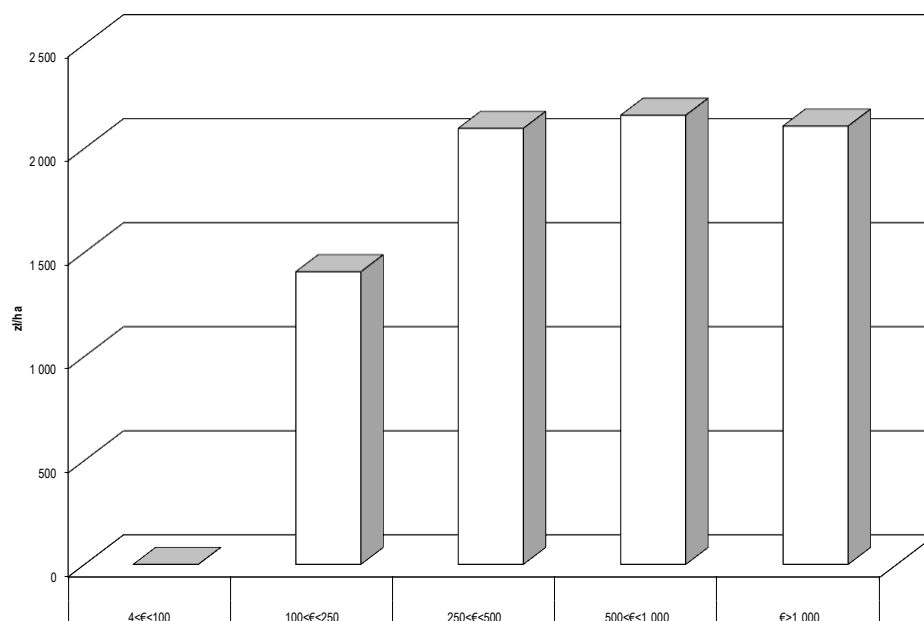
Wykres 2.2-19 Udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto według klas wielkości ekonomicznej

W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 250 tys. euro SO wartość kosztów bezpośrednich na 1 ha kształtowała się na zbliżonym poziomie i wynosiła od 2 095 zł/ha do 2 158 zł/ha. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO wartość poniesionych kosztów bezpośrednich produkcji roślinnej była o 700 zł/ha niższa od poniesionych przez gospodarstwa o największej wielkości ekonomicznej (Wykres 2.2-20).

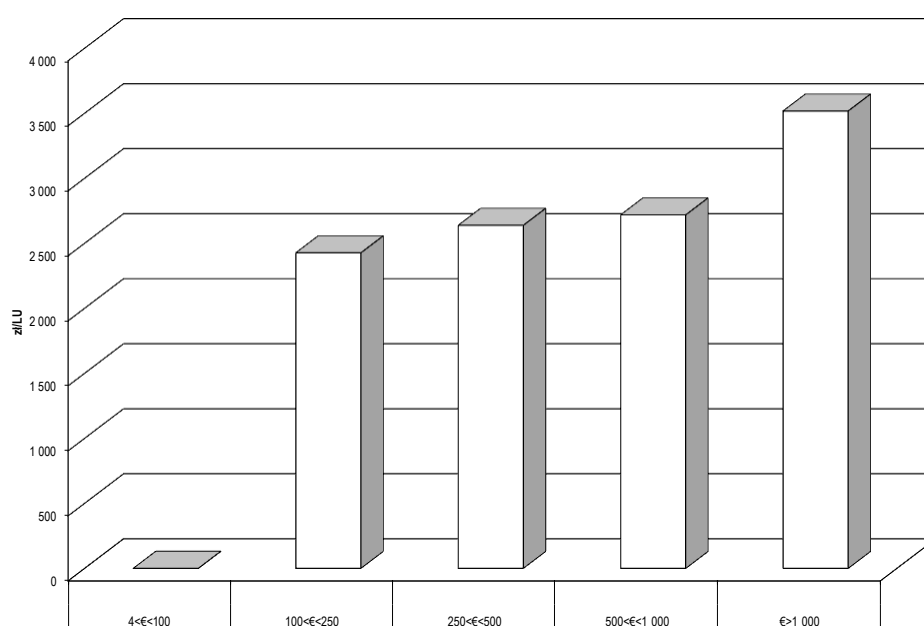
⁴ Koszty czynników zewnętrznych obejmują: wynagrodzenia, czynsze i odsetki.

Wykres 2.2-20 Koszty bezpośrednie produkcji roślinnej na 1 ha według klas wielkości ekonomicznej

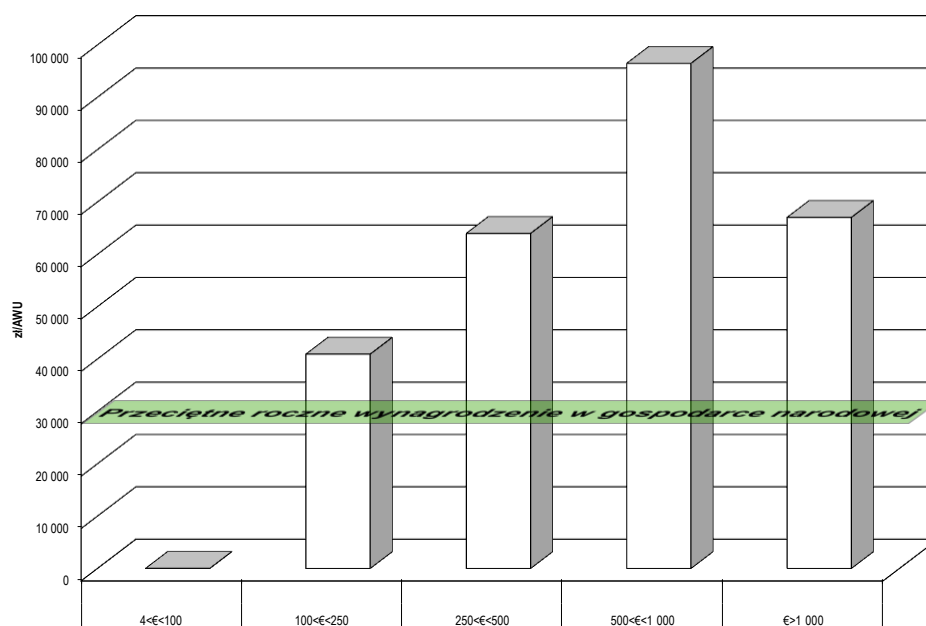
W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO wartość kosztów bezpośrednich produkcji zwierzęcej na 1 LU była najwyższa i kształtowała się na poziomie 3 517 zł/LU. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO oraz od 500 do 1 000 tys. euro SO koszty te kształtowały się na podobnym poziomie i wynosiły odpowiednio 2 638 zł/LU oraz 2 718 zł/LU. Najniższa kosztocłonność produkcji zwierzęcej wystąpiła w gospodarstwach od 100 do 250 tys. euro SO (2 426 zł/LU) (Wykres 2.2-21).

Wykres 2.2-21 Koszty bezpośrednie produkcji zwierzęcej na 1 LU według klas wielkości ekonomicznej

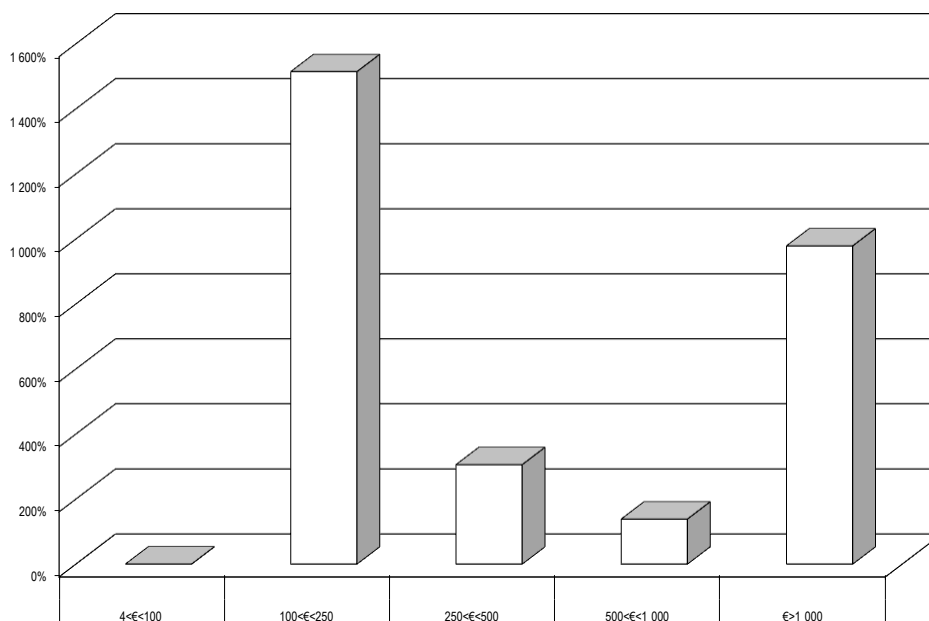
Na wykresie zaprezentowano wartość dodaną netto na osobę pełnozatrudnioną analizowanych gospodarstw w porównaniu z przeciętnym rocznym wynagrodzeniem netto w gospodarce narodowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego średnie wynagrodzenie netto w gospodarce narodowej w 2013 roku wynosiło 29 798 zł/osobę. Analizując ten wykres można dostrzec, że średnio we wszystkich badanych grupach gospodarstw wartość dodana netto na AWU przewyższała średnią krajową płacę. Najkorzystniej pod tym względem wypadły gospodarstwa z przedziału od 500 do 1 000 tys. euro SO, w których WDN/AWU wyniosła ponad 96 tys. zł. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO oraz powyżej 1 000 tys. euro SO relacja WDN/AWU była na zbliżonym poziomie i wyniosła odpowiednio: 64 tys. zł oraz 67 tys. zł. Najniższą wartość dodaną netto na osobę pełnozatrudnioną wypracowały gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO (patrz: Wykres 2.2-22).

Wykres 2.2-22 Wartość dodana netto na osobę pełnozatrudnioną w porównaniu z przeciętnym rocznym wynagrodzeniem netto w gospodarce narodowej według klas wielkości ekonomicznej

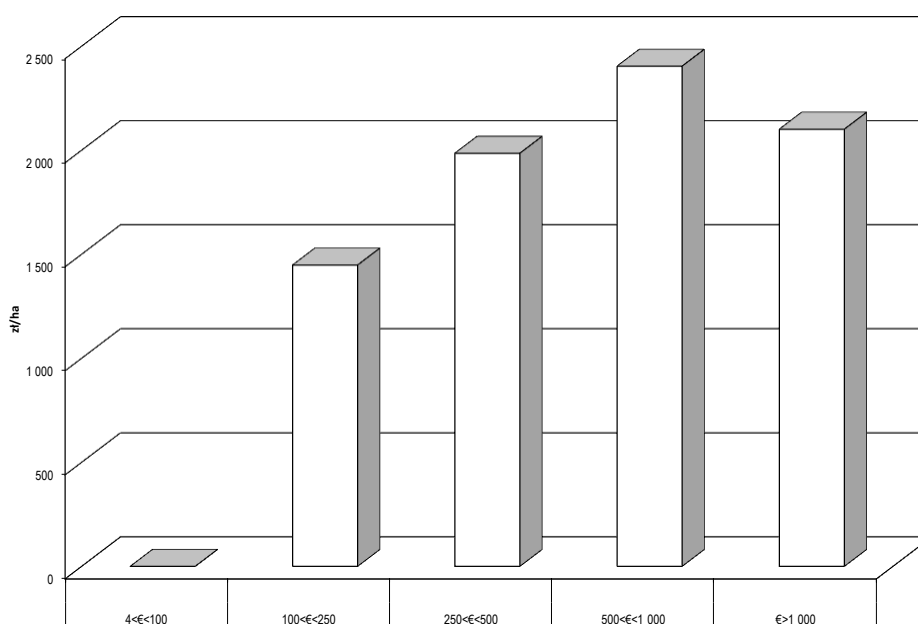
Jak wynika z wykresu gospodarstwa z osobowością prawną w dużej mierze korzystały z pozarynkowego źródła wspierania dochodów rolniczych, jakimi są dopłaty do działalności operacyjnej. W 2013 r. wszystkie grupy gospodarstw pozyskały dopłaty do działalności operacyjnej znacznie przewyższające osiągnięte przez nie dochody netto z gospodarstwa rolnego (SE420). W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO dopłaty miały największy udział w wytwarzaniu dochodu netto. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO relacja dopłat do działalności operacyjnej do dochodu netto była na najniższym poziomie i wynosiła 138% (patrz: Wykres 2.2-23).

Wykres 2.2-23 Relacja dopłat do działalności operacyjnej do dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego według klas wielkości ekonomicznej

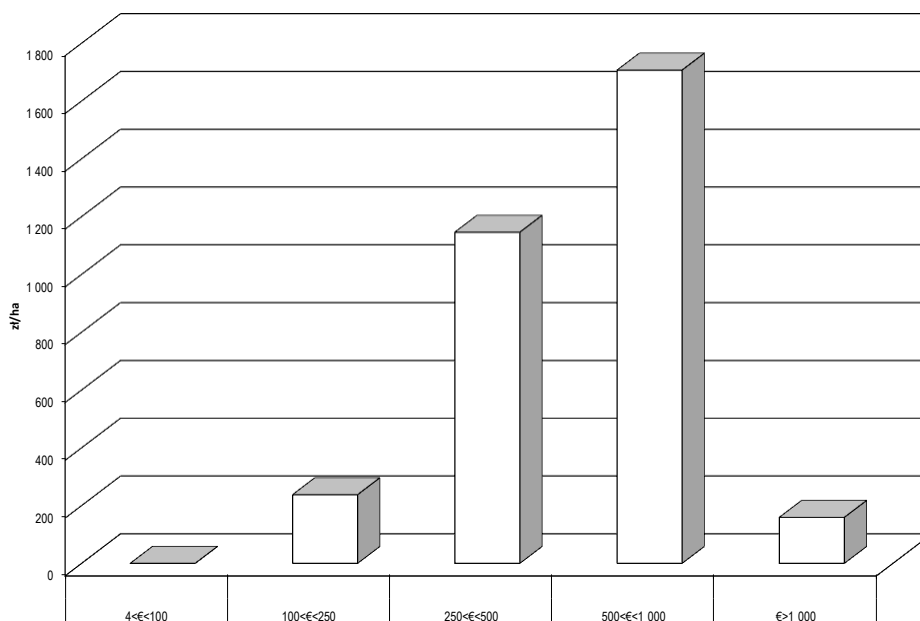
Najwyższą wartość dodaną netto w przeliczeniu na 1 ha UR wytworzyły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO (2 404 zł). Najstabiliej pod tym względem wypadły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO, w których wartość dodana netto w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych była o 653 zł niższa od wartości tej w gospodarstwach najsilniejszych ekonomicznie (Wykres 2.2-24).

Wykres 2.2-24 Wartość dodana netto na 1 ha powierzchni użytków rolnych według klas wielkości ekonomicznej

W 2013 roku najwyższą dochodowość ziemi osiągnęły gospodarstwa z grupy od 500 do 1 000 tys. euro SO. Wynosiła ona 1 707 zł na 1 ha UR. W grupie gospodarstw od 100 do 250 tys. euro SO dochodowość ziemi była ponad 7 krotnie niższa. Gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO wypracowały najniższy dochód z gospodarstwa na poziomie 159 zł/ha UR. Główny wpływ na tę sytuację miały bardzo wysokie koszty czynników zewnętrznych, głównie pracy i czynszów dzierżawnych, ponoszone przez te jednostki (patrz: Wykres 2.2-25).

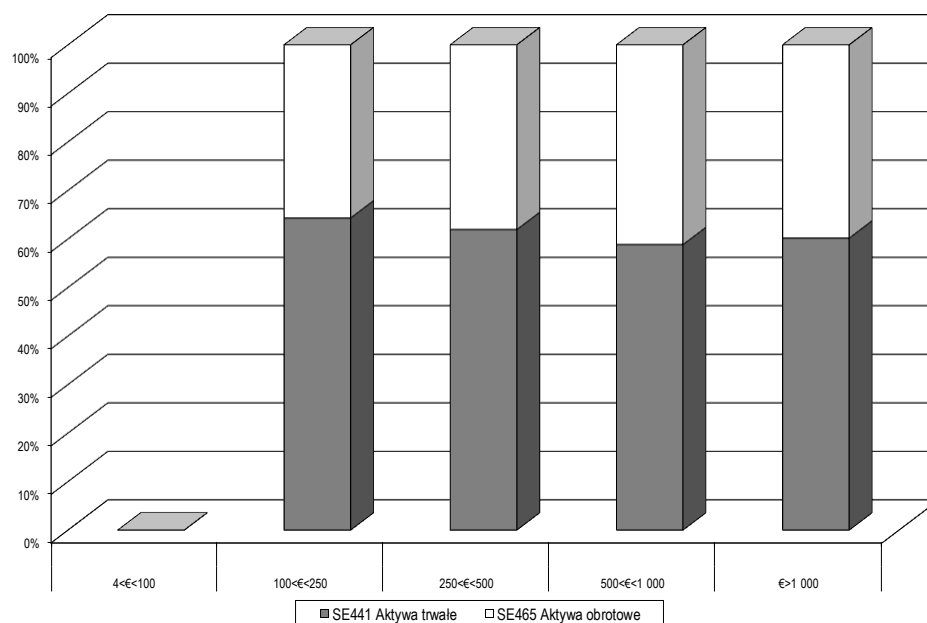
Wykres 2.2-25 Dochód netto z gospodarstwa rolnego na 1 ha powierzchni własnych użytków rolnych według klas wielkości ekonomicznej

Gospodarstwa z osobowością prawną charakteryzowała stosunkowo korzystna struktura aktywów (patrz: Wykres 2.2-26). Mimo, że udział środków trwałych dominował w strukturze majątku to udział środków obrotowych (od 36% do 41%) był znacznie wyższy niż w gospodarstwach indywidualnych (od 8% do 18%)⁵. Najwyższy udział środków obrotowych (41%) zaobserwowano w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO.

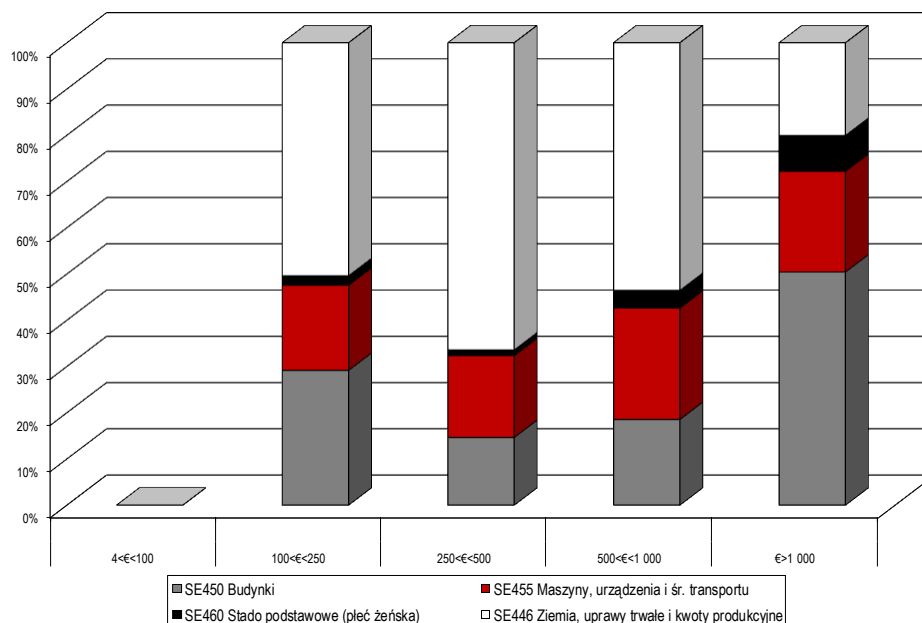
⁵ Bocian M., Malanowska B., Wyniki Standardowe 2013 uzyskane przez indywidualne gospodarstwa rolne uczestniczące w Polskim FADN, Część I. Wyniki Standardowe, Warszawa 2015.

Wykres 2.2-26 Struktura aktywów w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

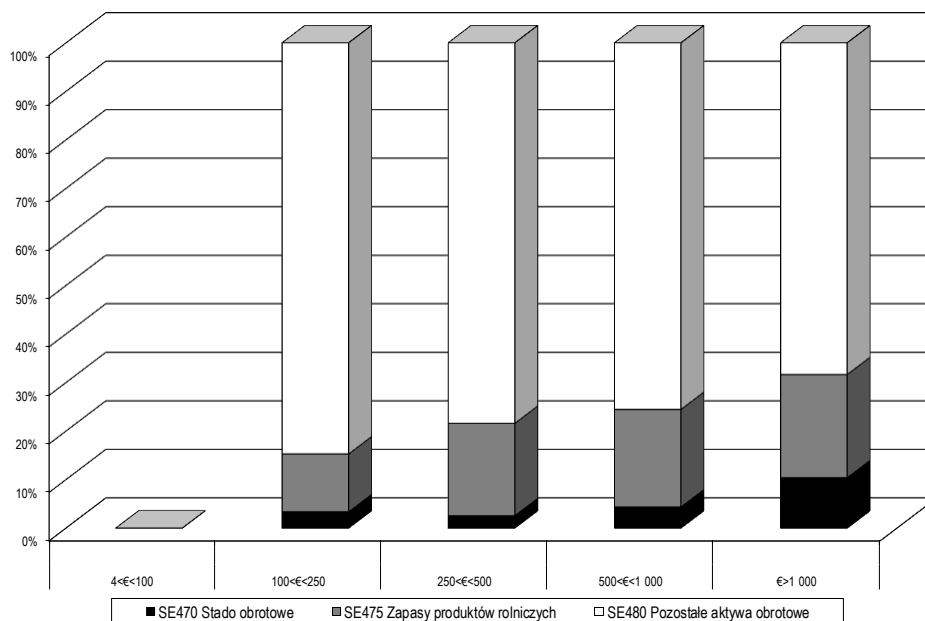
Porównując struktury środków trwałych w grupach gospodarstw do 1 000 tys. euro SO zauważa się przewagę wartości ziemi (od 50% do 66%). W gospodarstwach największych, relatywnie wysoki udział miały budynki (50% w strukturze środków trwałych), co związane było między innymi z posiadaniem inwentarzem żywym przez te gospodarstwa (Wykres 2.2-2). Ponadto wartość stada podstawowego w ogólnej wartości aktywów trwałych w tej grupie gospodarstw była najwyższa spośród badanych grup i wynosiła 8% (patrz: Wykres 2.2-27).

Wykres 2.2-27 Struktura aktywów trwałych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

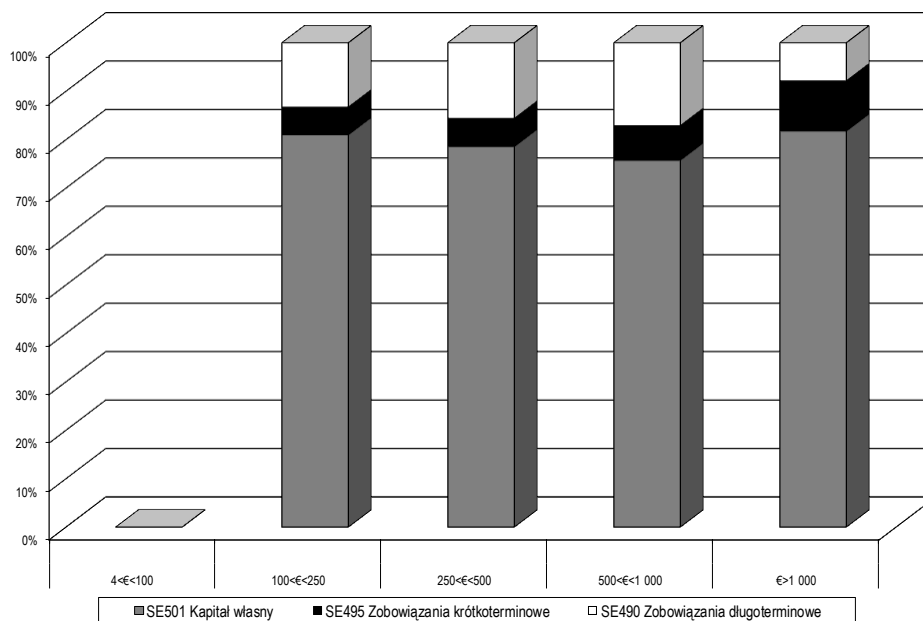
Interesujących spostrzeżeń dostarcza analiza struktury aktywów obrotowych w gospodarstwach osób prawnych. Najważniejszą pozycją aktywów były pozostałe aktywa obrotowe, na które składają się: wartość upraw na pniu, udziały gospodarstwa rolnego w jednostkach rolniczych, należności krótkoterminowe, gotówka w kasie i na rachunku bankowym (kwota niezbędna do bieżącego funkcjonowania gospodarstwa rolnego). W gospodarstwach największych (powyżej 1 000 tys. euro SO) pozostałe środki obrotowe stanowiły około 68%, zaś w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO - 85% ogółu środków obrotowych. Najwyższy udział zapasów w wartości środków obrotowych gospodarstw wystąpił w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO jak również w gospodarstwach od 500 do 1 000 tys. euro SO i wynosił odpowiednio: 21% i 20%. Najniższy udział stada obrotowego w strukturze aktywów obrotowych zaobserwowano w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej do 500 tys. euro SO (3%) i miał on ponad trzykrotnie mniejsze znaczenie od tego rodzaju aktywów w strukturze środków obrotowych gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO (10%) (patrz: Wykres 2.2-28).

Wykres 2.2-28 **Struktura aktywów obrotowych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej**

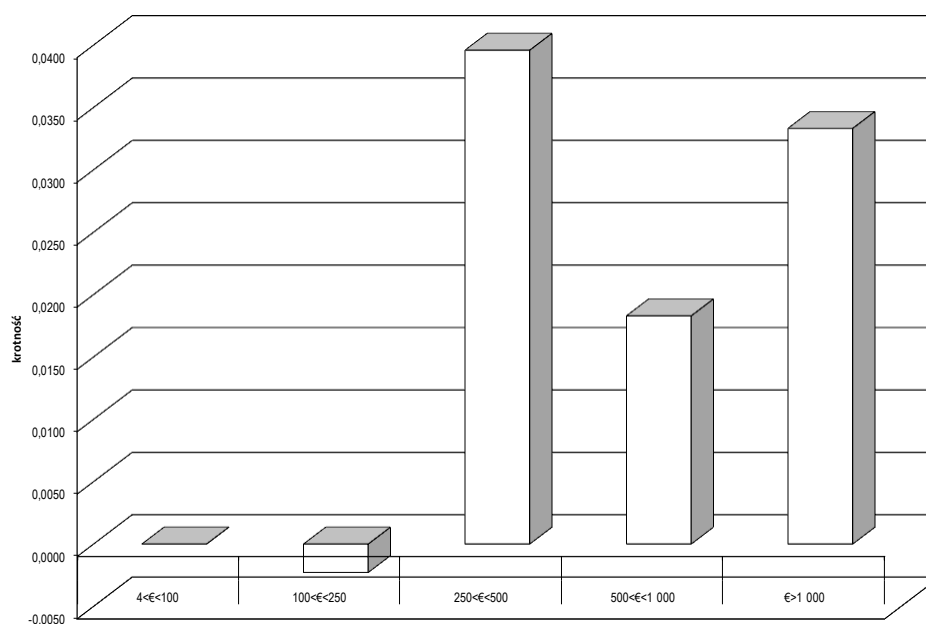
Udział kapitału własnego w pasywach gospodarstw osób prawnych był na podobnym poziomie i wynosił od 76% (w grupie od 500 do 1 000 tys. euro SO) do 82% (w grupie powyżej 1 000 tys. euro SO). Omawiane gospodarstwa różniły się strukturą zobowiązań. W gospodarstwach powyżej 1 000 tys. euro SO zobowiązania krótkoterminowe i długoterminowe stanowiły odpowiednio 10% i 8% w strukturze pasywów. Z punktu widzenia funkcjonowania gospodarstwa korzystniejszą strukturę zadłużenia miały natomiast gospodarstwa o wielkości ekonomicznej poniżej 1 000 tys. euro SO, które na bieżącą działalność zaciągnęły mniej kredytów krótkoterminowych, niż długoterminowych na działalność inwestycyjną (patrz: Wykres 2.2-29).

Wykres 2.2-29 Struktura pasywów w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

Zwrot ze środków ulokowanych w majątku gospodarstwa, mierzony wartością przepływów pieniężnych (2) w stosunku do aktywów ogółem (patrz: Wykres 2.2-30) jest bardzo zróżnicowany w poszczególnych klasach wielkości ekonomicznej. Najwyższą efektywność w tym zakresie osiągnęły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO, ujemną zaś gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO.

Wykres 2.2-30 Relacja przepływów pieniężnych (2) do aktywów ogółem według klas wielkości ekonomicznej

Wnioski

1. Po zastosowaniu współczynników standardowej produkcji (SO) 2007 okazało się, że najwięcej gospodarstw rolnych z osobowością prawną uczestniczących w Polskim FADN w 2013 roku zostało zaliczonych do typu rolniczego uprawy polowe. Dzięki przeważającej względem innych typów rolniczych liczebności, zajmowały one ponad 52% całkowitej powierzchni użytków rolnych w polu obserwacji gospodarstw osób prawnych. Gospodarstwa te miały natomiast mniejsze znaczenie w generowaniu standardowej produkcji i w liczbie osób pełnozatrudnionych (odpowiednio: 38% oraz 41% udziału).
2. We wszystkich typach rolniczych wartość kosztów ogółem przewyższała wartość produkcji ogółem. W najlepszej sytuacji znajdowały się gospodarstwa specjalizujące się w mieszanej produkcji roślinnej oraz zwierzęcej, w których stosunek kosztów do wartości produkcji wyniósł 1,12. Jednak koszty w tych gospodarstwach również przewyższały wartość produkcji.
3. Analizując gospodarstwa osób prawnych pogrupowane według klas wielkości ekonomicznej, można zauważyć, iż żadna z grup nie osiągnęła korzystnej relacji kosztów do produkcji (z wyłączeniem dopłat). W gospodarstwach najstarszych od 100 do 250 tys. euro SO stosunek kosztów do produkcji wyniósł 1,26. W najlepszej sytuacji znajdowały się gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO, w których stosunek kosztów do produkcji wyniósł 1,03 jednak koszty w tych gospodarstwach również przewyższały wartość produkcji.
4. Najwyższy udział dopłat w dochodzie netto zaobserwowano w gospodarstwach o typie rolniczym uprawy mieszane oraz o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO, w których dopłaty stanowiły ponad 100% wygenerowanego dochodu. Oznacza to, że bez pozarynkowych źródeł wsparcia dochodów rolniczych gospodarstwa te poniosłyby stratę. W analizowanym zbiorze gospodarstw w najmniejszym stopniu dochody netto wspierane były przez dopłaty w grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO. W gospodarstwach wyspecjalizowanych w chowie zwierząt zaobserwowano najgorszą sytuację, w których dochód netto z dopłatami był ujemny.
5. Przeciętne wynagrodzenie netto w gospodarce narodowej w 2013 roku wynosiło 29 798 zł/osobę. Wszystkie analizowane grupy gospodarstw osiągnęły średnio wartość dodaną netto na osobę pełnozatrudnioną znacznie przewyższającą wynagrodzenie parytetowe. Ze względu na siłę ekonomiczną najlepsze wyniki wypracowały gospodarstwa z przedziału od 500 do 1 000 tys. euro SO (96 456 zł/AWU). Pod względem typów rolniczych, najlepszym wskaźnikiem odznaczały się gospodarstwa z typu uprawy polowe (79 461 zł/AWU).

6. Najwyższą dochodowość na 1 ha ziemi wypracowały gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO. W 2013 r. w jednostkach tych wartość dochodu netto z gospodarstwa rolnego w przeliczeniu na 1 ha wynosiła 1 707 zł. Spośród analizowanych typów rolniczych najbardziej dochodowe były gospodarstwa specjalizujące się w mieszanej produkcji roślinnej oraz zwierzęcej (520 zł/ha).
7. Zaobserwowane różnice w wynikach działalności osiągniętych przez poszczególne grupy gospodarstw z osobowością prawną wymagają pogłębionych analiz statystycznych zbiorowości tych gospodarstw, a niniejsze opracowanie może być tylko przyczynkiem do przeprowadzenia tych analiz.
8. Sytuacja finansowa gospodarstw pogrupowanych według typów rolniczych i klas wielkości ekonomicznej była bardzo zróżnicowana i znacznie odbiegała od przeciętnych wyników gospodarstw indywidualnych (rodzinnych) znajdujących się w polu obserwacji Polskiego FADN.

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Druk i oprawa: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB